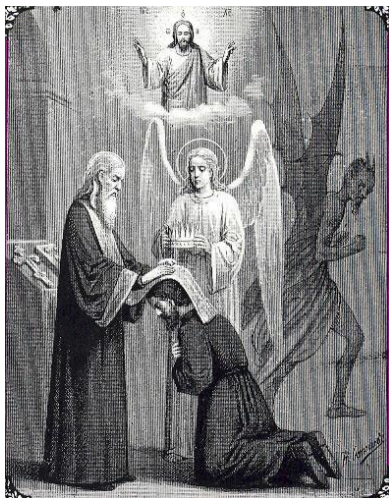

1^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΓΡΙΝΙΟΥ
ΤΑΞΗ: Α' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ: Α5

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ Α' ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ
«ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ
ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

2015 - 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ομάδες Εργασίας	2
Πρόλογος	3
Τι είναι μετάνοια;	3
Τι είναι εξομολόγηση;	4
Πότε ιδρύθηκε το μυστήριο της εξομολογήσεως;	6
Ιστορική εξέλιξη της μετάνοιας.	7
Η σημασία της λέξης αμαρτία.	9
Τα τρία βασικά είδη της αμαρτίας.	11
Η αμαρτία ως πνευματική ασθένεια.	12
Ωφελιμότητα της εξομολόγησης.	13
Πως πραγματώνεται η διαδικασία της εξομολογήσεως;	14
Ποια πρέπει να είναι η συχνότητα της εξομολογήσεως;	15
Κάθε πότε πρέπει να εξομολογούμαστε;	19
Γιατί πρέπει να εξομολογούμαστε τις αμαρτίες μας, αν έχουν ήδη συγχωρεθεί;	20
Τα λάθη που γίνονται στην μετάνοια.	21
Η ψυχανάλυση αντικαθιστά την εξομολόγηση;	23
Αμαρτίες που δεν συγχωρούνται.	24
Τα κριτήρια για την επιλογή του πνευματικού.	25
Το περί αφέσεως δόγμα των Ρωμαιοκαθολικών.	26
Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και συγχωροχάρτια.	27
Οικονομική θεώρηση.	33
Κριτική της Ορθόδοξης Εκκλησίας.	34
Συμπεράσματα	36
Παράρτημα	37
Ιωάννης Χρυσόστομος : περί μετάνοιας	38
Προσευχή πριν την εξομολόγηση.	45
Προσευχή μετά την εξομολόγηση.	46
Περιγραφές εμπειριών μαθητών (Α' Λυκείου) μετά από το μυστήριο της εξομολογήσεως.	47
Φωτογραφικό υλικό.	50
Βιβλιογραφία- Ιστότοποι	55

ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^η ΟΜΑΔΑ

Δήμος Θοδωρής
Θώδης Βασίλης
Καββαδίας Αλέξανδρος
Καποδίστριας Μιχάλης
Σπαής Αλέξανδρος

2^η ΟΜΑΔΑ

Αλεξάκης Δημήτρης
Αυφαντόπουλος Βασίλης
Βαλασωτήρης Κωνσταντίνος
Ζουροπούλου Ιωάννα
Ιωνάς Χρήστος

3^η ΟΜΑΔΑ

Αλεξόπουλος Βαγγέλης
Ανδρικόπουλος Νικόλαος
Αριστόπουλος Ευθύμιος
Αρωνιάδας Νικόλαος
Δήμος Χρήστος

4^η ΟΜΑΔΑ

Αντωνοπούλου Χριστίνα
Ζολώτα Μαρία
Καλύβα Ιωάννα
Καραγιάννη Δέσποινα
Καραπάνου Άννα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τι είναι μετάνοια;

Η μετάνοια έχει ονομαστεί από τους Πατέρες της εκκλησίας «δεύτερο βάπτισμα» ή «ανανέωση του βαπτίσματος». Με το πρώτο βάπτισμα, αρχίζουμε μια πορεία προς τη βασιλεία του Θεού. Η αγάπη του Θεού – Πατέρα μας, γνωρίζοντας την ανθρώπινη αδυναμία μας και το ενδεχόμενο της πτώσης μας, μάς έδωσε το δεύτερο βάπτισμα, την μετάνοια, με την οποία ο άνθρωπος μπορεί να ξανασηκωθεί από την πτώση του, να γιατρέψει τις πληγές του και να συνεχίσει την δύσκολη πορεία του. Δυστυχώς πολύ λίγοι γνωρίζουμε τι σημαίνει μετάνοια και ποιο είναι το βαθύτερο νόημά της. Οι περισσότεροι όχι μόνο δεν γνωρίζουμε τι είναι μετάνοια, αλλά ούτε και για ποιο πράγμα πρέπει να μετανοήσουμε.

Η μετάνοια δεν είναι, όπως νομίζουμε, μια νομική διαδικασία, που απαλλάσσει τον άνθρωπο από κάποια αισθήματα ενοχής. Ούτε είναι μια τυπική εξομολόγηση, που κάνει κανείς πριν τις μεγάλες γιορτές ή κάτω από σκληρές ψυχολογικές συνθήκες. Η στάση και η πορεία του ασώτου δείχνει κάτι άλλο.

Όπως το λέει η λέξη, μετάνοια (μετα-νοώ) σημαίνει την ολοκληρωτική αλλαγή ζωής, την άρνηση, με όλη μας την καρδιά, της αμαρτίας, την αλλαγή νοοτροπίας. Δηλαδή, να νοιώσουμε με όλη μας την ύπαρξη, ότι ο δρόμος που ακολουθούμε δεν πάει πουθενά, και να θελήσουμε να επιστρέψουμε. Να αισθανθούμε ότι ζούμε σ' έναν αχυρώνα, έξω από το σπίτι του πατέρα μας, και να πούμε: «Πού πάμε; Τρελαθήκαμε; Εδώ ο πατέρας μας έχει παλάτι, όπου όλοι ευφραίνονται, και 'μεις καθόμαστε στον βούρκο;» Κι έπειτα να αποφασίσουμε να γυρίσουμε, να ξαναμπούμε στο πατρικό σπίτι, να συμφιλιωθούμε με τον Θεό – Πατέρα και τους αδελφούς μας.

Για νά 'ναι αληθινή η μετάνοια, θα πρέπει νά 'ναι έμπρακτη. Λέει ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός: «Όλοι οι πνευματικοί, οι Πατριάρχες, οι Αρχιερείς κι όλος ο κόσμος να σε συγχωρήσουν, είσαι ασυγχώρητος, εάν δεν μετανοήσεις έμπρακτα». Εάν, δηλαδή, δεν θελήσουμε να απομακρυνθούμε, από την αμαρτία και να αλλάξουμε ζωή, τότε η μετάνοιά μας δεν είναι αληθινή. Δεν είναι καν μετάνοια.

Πολλοί προσέρχονται στην εξομολόγηση με ενθουσιασμό, κάτω από το βάρος ψυχολογικών ή άλλων προβλημάτων. Εξομολογούνται με δάκρυα και υποσχέσεις, ότι από τώρα και στο εξής δεν θα ξαναγυρίσουν στην αμαρτία, ότι αποφάσισαν να αλλάξουν ζωή κλπ. Κάτι τέτοιο μπορεί να μην έχει σχέση με τη μετάνοια και πρέπει να μας βάλει σε υποψίες. Γιατί η μετάνοια δεν είναι πυροτέχνημα. Χρειάζεται χρόνο, κόπο, άσκηση, αγώνα κάτω από την χάρη του Θεού. Και πραγματώνεται με υπομονή και μυστικά στην ψυχή του ανθρώπου. «Ως αν άνθρωπος βάλη τον σπόρον επί της γης και καθεύδη και εγείρεται νύκτα και ημέρα, και ο σπόρος βλαστάνει και μηκύνεται ως ουκ οίδεν αυτός, αυτόματα γαρ η γη καρποφορεί». Δηλαδή, «σαν τον άνθρωπο που σπέρνει τον σπόρο στη γη, κοιμάται τη νύκτα και ξυπνάει την ημέρα, κι ο σπόρος βλασταίνει κι αυξάνει με τρόπο που ο ίδιος δεν ξέρει. Η γη καρποφορεί από μόνη της». (Μαρκ. Δ. 26-28).

Τέλος, η μετάνοια είναι έργο της θείας χάρης. Ο άνθρωπος ζώντας στο σκοτάδι της αμαρτίας και αγνοώντας την ωραιότητα της θείας ζωής, δεν μπορεί να καταλάβει τη διαφορά μεταξύ της ανθρώπινης ζωής και της θεανθρώπινης ζωής. Μόνον όταν η θεία χάρη ρίξει στην καρδιά του τον σπόρο της θείας αγάπης, μπορεί να δει την πνευματική του ερήμωση. Το φως του ήλιου, όταν εισέρχεται μέσα στο σκοτεινό δωμάτιο, αποκαλύπτει τα πάντα. Έτσι, όταν η χάρη του Θεού φωτίσει τις ψυχές μας, τότε βλέπουμε την εσωτερική ερήμωση, τα πάθη, τις αμαρτίες μας. Γι' αυτό και οι άγιοί μας, τόσο έντονα ζητούσαν από τον Θεό: «Δώρησαί μοι μετάνοιαν ολόκληρον». Γιατί αυτή η αληθινή μετάνοια είναι ο ασφαλής δρόμος που οδηγεί στη βασιλεία του Θεού.

Τι είναι εξομολόγηση;

Αν η μετάνοια είναι το πρώτο μέρος του μυστηρίου, το δεύτερο είναι η εξομολόγηση. Δηλαδή, η ενώπιον του πνευματικού ομολογία των αμαρτιών μας. Όπως για τη μετάνοια, έτσι και για την εξομολόγηση, υπάρχει μεγάλη άγνοια και παρεξήγηση. Ο πνευματικός τις περισσότερες φορές νοιώθει ότι αυτό που επιτελεί είναι μια παρωδία μυστηρίου.

Πολλοί, πχ, νομίζουμε ότι η εξομολόγηση είναι μια φιλική συζήτηση, ή μια τυπική εξαγόρευση κάποιων αμαρτιών. Αυτό όμως ποια σχέση έχει με το μυστήριο της μετάνοιας; Αν εξετάσουμε και τα κίνητρα που οδηγούν πολλούς από μας στην εξομολόγηση και πάλι θα απογοητευτούμε. Άλλοι πηγαίνουμε για να βρούμε κάποια ανακούφιση ή για να απαλλαγούμε από τις ενοχές μας. Άλλοι από το φόβο της «τιμωρίας» από τον Θεό. Άλλοι από καθήκον ή από έθιμο, όπως κάνουμε οι περισσότεροι πριν τις μεγάλες γιορτές για να κοινωνήσουμε, συνδέοντας την εξομολόγηση με την θεία κοινωνία. Όλα αυτά όμως, ελάχιστη ή καθόλου σχέση έχουν με την εξομολόγηση και την μετάνοια.

Ας το πούμε με απλά λόγια: Εξομολόγηση είναι το άδειασμα του δηλητηρίου. Όταν κανείς πιεί δηλητήριο, δεν υπάρχει άλλη λύση. Το ίδιο και η εξομολόγηση. Εκεί βγάζουμε το δηλητήριο της αμαρτίας. Διαφορετικά θα οδηγηθούμε στον θάνατο. Και για να χρησιμοποιήσουμε μιαν άλλη εικόνα: Όπως στον γιατρό δείχνουμε τις πληγές μας, αναφέρουμε τους πόνους, τις ενοχλήσεις, τις αρρώστιες μας δίχως να κρύψουμε τίποτα, έτσι και στην εξομολόγηση. Ξεγυμνώνουμε την ψυχή μας, ομολογούμε την αρρώστια μας και τον προσωπικό μας πόνο. Αν αυτό δεν γίνει θα μείνουμε αθεράπευτοι. Οι πληγές θα μεγαλώσουν, η μόλυνση και η σήψη θα προχωρήσουν, η αρρώστια θα συνεχίσει να υπονομεύει την ύπαρξή μας και αργά ή γρήγορα θα μάς οδηγήσει στον θάνατο.

Απ' όλα αυτά, καταλαβαίνουμε ότι ο Θεός δεν έχει ανάγκη την δική μας εξομολόγηση. Εμείς την έχουμε ανάγκη. Όταν, δηλαδή, εξομολογούμαστε, δεν κάνουμε... χάρη του Θεού, όπως πολλοί νομίζουν. Άλλο βέβαια αν ο Θεός σαν πατέρας περιμένει πάντα με πολλή αγάπη την δική μας επιστροφή.

Στο σημείο αυτό, είναι ανάγκη να υπογραμμίσουμε το εξής: Αν σε άλλες χριστιανικές ομολογίες, η εξομολόγηση είναι μια απρόσωπη νομικίστικη εξαγόρευση, πίσω από κάποιο παραβάν, στην Ορθόδοξη εκκλησία μας, η εξομολόγηση συνδέεται άμεσα με την πνευματική πατρότητα, την πνευματική καθοδήγηση και την προσωπική σχέση. Πολλοί, πχ, εξομολογούνται περιστασιακά, όπου βρουν πνευματικό και κάθε φορά σε διαφορετικό ιερέα. Συμβαίνει όμως κι εδώ ό,τι και με τις σωματικές αρρώστιες. Αν κάθε φορά αλλάζουμε γιατρό, τότε η θεραπεία δεν μπορεί νά 'ναι πλήρης. Ο μόνιμος

πνευματικός μας είναι αυτός που γνωρίζει το «ιστορικό» μας, την πορεία μας, τις προηγούμενες πτώσεις μας και μπορεί να μάς βοηθήσει αποτελεσματικά.

Άλλοι πάλι τό 'χουν «δίπορτο». Έχουν τον πνευματικό τους, αλλά όταν συμβεί κάτι βαρύτερο, επειδή ντρέπονται, αποφεύγουν να του το εξομολογηθούν και πηγαίνουν σε κάποιον άλλον. Μια τέτοια όμως ενέργεια είναι παιδαριώδης και εμπαιγμός του μυστηρίου. Δείχνει πόσο μακριά βρισκόμαστε από την αληθινή μετάνοια.

Είναι λοιπόν απαραίτητο να επιδιώξουμε να αποκτήσουμε έναν πνευματικό πατέρα, με τον οποίον θα δημιουργήσουμε μια πνευματική σχέση. Έτσι και η πορεία μας θα είναι ασφαλέστερη. Βεβαίως υπάρχουν περιπτώσεις που επιβάλλεται να αλλάξουμε πνευματικό. Αυτό όμως θα πρέπει να γίνει με πολλή προσοχή, διάκριση και κυρίως μετά από προσεκτική εξέταση των βαθύτερων κινήτρων μας. Να ψάξουμε, δηλαδή, μέσα μας να εντοπίσουμε τα βαθύτερα αίτια και να βρούμε γιατί θέλουμε να αλλάξουμε πνευματικό.

(Από το βιβλίο "Μετάνοια και εξομολόγηση: Επιστροφή στο Θεό και στην Εκκλησία Του" Αρχιμ. Νεκταρίου Αντωνόπουλου, Εκδ. Ακρίτας)

Πότε ιδρύθηκε το μυστήριο της εξομολόγησης;

Το μυστήριο της Μετανοίας ίδρυσε και παρέδωσε ο Κύριος στους Αποστόλους Του μετά την Ανάσταση, όταν τους είπε: «...Λάβετε Πνεύμα Αγιον αν τίνων αφήτε τας αμαρτίας, αφήνται αυτοίς, αν τίνων κρατήτε, κεκρατήνται» (Ιω. κ', 22-23).

Η μετάνοια των ανθρώπων είναι διάχυτη στην ιερή ιστορία. Στην Παλαιά Διαθήκη άτομα και λαός του Θεού πολλές φορές αμαρτάνουν, αλλά, όταν συνειδητοποιούν το λάθος τους επιστρέφουν με συντριβή στο Θεό. Αυτή την αλήθεια εκφράζει ο στίχος του Δαβίδ: «Είπα • θα πω στον Κύριο την αμαρτία μου καταδικάζοντας τον εαυτό μου. Κι όταν το αποφάσισα, αμέσως εσύ συγχώρησες την ασέβεια της καρδιάς μου». (Ψαλμ. 31,5).

Στην Καινή Διαθήκη, ο Ιωάννης ο Πρόδρομος κήρυττε τη μετάνοια (Μάρκ. 1, 4-5). Ο Κύριος, αγαπούσε και συγχωρούσε τους αμαρτωλούς, όταν αυτοί έδειχναν πίστη και αγάπη στο πρόσωπο του. Ακόμη, σύστησε το μυστήριο της Μετάνοιας ή Εξομολόγησης, παραχωρώντας την άδεια, τη δυνατότητα της άφεσης, στους αποστόλους και στους διαδόχους τους

Ιστορική εξέλιξη της μετάνοιας

Η μετάνοια κατά τους χρόνους του Κυρίου μας αποτελεί το κήρυγμα του τελευταίου προφήτη, του Ιωάννη Βαπτιστή, που κήρυττε βάπτισμα μετανοίας, εις άφεσιν αμαρτιών και εις ζωήν αιώνιον (Μαρκ. 1,4), αλλά και του ίδιου του κυρίου μας Ιησού, που εγκαινιάζοντας την Νέα Διαθήκη, έδωσε για την σωτηρία του ανθρώπου από την αμαρτία το μυστήριο του βαπτίσματος. Επειδή όμως στον άνθρωπο και μετά το βάπτισμα έμεινε η τροπή προς την αμαρτία, για τον λόγο αυτό ο Κύριος έδωσε στους μαθητές Του και δι' αυτών σε όλους τους διαδόχους τους, επισκόπους και πρεσβυτέρους, την εξουσία του «δεσμείν και λύειν» λέγοντας «λάβετε πνεύμα άγιον, αν τινών αφήτε τας αμαρτίας, αφιένται αυτοίς, αν τινών κρατήτε κεκρατήνται» (Ιω. 20,23).

Στην αρχαία Εκκλησία η εξομολόγηση ήταν δημόσια. Οι πιστοί φώναζαν μέσα στο πλήθος τα αμαρτήματά τους και έλάμβαναν την συγχώρηση. Στις Πράξεις των Αποστόλων διαβάζουμε σχετικά: «Πολλοί των πεπιστευκότων ήρχοντο εξομολογούμενοι και αναγγέλλοντες τας πράξεις αυτών» (Πράξ. 19,18). Η εξομολόγηση ήταν υπόθεση της χριστιανικής κοινότητας. Θα λέγαμε ένα ειδοποιόν στοιχείον, που χαρακτήριζε την ενότητα της Εκκλησίας. Αυτό σήμαινε ότι η αμαρτία κάποιου μέλους της Εκκλησίας είχε αντίκρουσμα σε όλους τους αδελφούς εν Χριστώ, γιατί την Εκκλησία οι πρώτοι χριστιανοί την αισθάνονταν ως κοινό τους σπίτι. Και φυσικά ο κάθε αμαρτάνων θεραπευόταν και αποδεσμευόταν από την αμαρτία, όχι αφ' εαυτού, αλλά θεραπευόταν με τους κανόνες που έβαζε η Εκκλησία δια των ποιμένων

της μέσα στην χριστιανική κοινότητα. Ήταν θα λέγαμε η μετάνοια «κοινοβιακή». Την δημόσια εξομολόγηση, μόνο σ' αυτήν την διάσταση πρέπει να την κατανοούμε εμείς οι ορθόδοξοι και όχι όπως νομίζουν ότι την κατανοούν οι σημερινοί προτεστάντες.

Κατόπιν, επειδή αυξήθηκε ο αριθμός των πιστών και έγινε δύσκολη η δημόσια εξομολόγηση, δόθηκε χάρισμα της εξομολογήσεως από τους επισκόπους και στους πρεσβυτέρους κι έτσι το μυστήριο της εξομολογήσεως έγινε κάτι το ιδιαίτερο -θα λέγαμε προσωπικό- για τον κάθε πιστό. Από τον υποχρεωτικό χαρακτήρα που είχε πρώτα, έπειτα αφέθηκε στη διάθεση του κάθε πιστού να προσέρχεται κατά τακτά διαστήματα, οπότε επιθυμούσε ο καθένας. Πιθανόν από τον 3ο αι, έπειτα από τους διωγμούς του Δεκίου, ορίσθηκαν και οι πρεσβύτεροι να ασκούν την εξομολόγηση των πιστών, εξ αιτίας των πολλών πεπτωκότων, που αρνήθηκαν την πίστη τους κατά τους διωγμούς.

Οι μετανοούντες της αρχαίας Εκκλησίας, ανάλογα με τα αμαρτήματα που είχαν διαπράξει κατατάσσονται σε διάφορες κατηγορίες μετανοούντων. Τα επιτίμια, δηλ. οι κανόνες που έβαζε η Εκκλησία σ' αυτούς, ήταν καθορισμένα για την κάθε κατηγορία.

Έτσι έχουμε 4 κατηγορίες μετανοούντων:

A) Των προσκλαιόντων ή χειμαζομένων. Αυτοί κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας παρέμεναν έξω, στο προαύλιο του ναού και ζητούσαν συγχώρεση από τους πιστούς που εισέρχονταν σ' αυτόν.

B) Των ακρωμένων. Αυτοί έμεναν στον νάρθηκα του ναού μαζί με τους κατηχουμένους, κατά την ώρα των λεγομένων «κατηχουμένων».

Γ) Των υποπιπτόντων. Αυτοί έμεναν εντός του κυρίου ναού, γονυκλινείς και δακρύνοντες και απέρχονταν μαζί με τους κατηχουμένους.

Δ) Των συνισταμένων. Αυτοί έμεναν εντός του ναού όρθιοι, μαζί με τους πιστούς, αλλά δεν μετελάμβαναν τα άχραντα μυστήρια.

Καθένα από τα στάδια αυτά διαρκούσε από ένα έως τρία έτη. Και τα τέσσερα ανωτέρω επιτίμια εκτελούνταν βιωματικά μέσα στον χρόνο του ναού, μέσα στον χώρο του ναού, μέσα στην χριστιανική κοινότητα.

Η σημασία της λέξης: "αμαρτία"

A) "Αμαρτία" σημαίνει: "αστοχία". Και "αμαρτάνω" σημαίνει: "αστοχώ".

Όταν όμως μιλάμε για αστοχία, είναι φυσικό να υπονοείται η ύπαρξη ενός στόχου.

Και κάθε μας ενέργεια, είτε είναι εύστοχη, είτε άστοχη σε κάποιο βαθμό. Ποιος όμως είναι ο στόχος; Και τι είναι η ευστοχία και η αστοχία;

Φυσικό είναι, ο στόχος στον οποίο αποσκοπούν οι ενέργειές μας, να αντιπροσωπεύει το κέντρο όλης μας της ύπαρξης. Ο στόχος να είναι ο σκοπός της ίδιας της ζωής μας!

Και ποιος είναι ο σκοπός της ζωής για τον άνθρωπο; Μα φυσικά η ομοίωση με τον Θεό! Πλαστήκαμε κατ' εικόνα Του, για να οδηγηθούμε ελεύθερα στο καθ' ομοίωσιν.

Το κατ' εικόνα είναι η δυνατότητα να του μοιάσουμε, μια δυνατότητα την οποία στερούνται τα ζώα. Και το καθ' ομοίωσιν, είναι Η ΕΠΙΤΕΥΞΗ αυτού του στόχου. Να γίνουμε όμοιοι με τον Θεό κατά χάριν.

Κάθε άνθρωπος, είναι ελεύθερος, να αξιοποιήσει αυτή τη δυνατότητα που του δίνει ο Θεός με την ύπαρξη που του έχει χαρίσει. Κάθε άνθρωπος, είναι ελεύθερος, να "ΣΤΟΧΕΥΣΕΙ" με τη ζωή και τις πράξεις του στη Θέωση, ή να δαπανάει τη ζωή του "στο γάμο του Καραγκιόζη", στοχεύοντας σε κάθε τι άλλο, εκτός από το ίδιο το νόημα και το σκοπό της ζωής του!

Κάθε μας ενέργεια και κίνηση, είτε μας φέρνει πιο κοντά στο στόχο, στο ποθούμενο της Θέωσης, είτε μας απομακρύνει από αυτό το στόχο. Και κάθε ενέργεια που μας φέρνει πιο κοντά, είναι μια ευλογημένη από τον Θεό επιτυχία. Ενώ κάθε αστοχία από το στόχο αυτό, είναι ΑΜΑΡΤΙΑ.

Όπως αντιλαμβάνεστε, όλα αυτά είναι πολύ διαφορετικά από την εντύπωση του δικαστηρίου και του "αυστηρού κριτή" που έχουν πολλοί στο μυαλό τους. Κι όμως αυτή είναι η έννοια της αμαρτίας στη Χριστιανική πίστη, όπως την έχει διατηρήσει αναλλοίωτη η Ορθόδοξη Εκκλησία του Κυρίου μας. Κανένας δεν μας υποχρεώνει να Θεωθούμε, και κανένας δεν μας υποχρεώνει να επιλέξουμε μια διαφορετική πορεία ζωής. Αλλά ό,τι επιλέξουμε, αυτό είναι που θα καθορίσει το αιώνιο μέλλον της ύπαρξής μας. Και στο βαθμό που θα πλησιάσουμε τη Θέωση, θα αμοιφθούμε με τη

βίωση της ζωής του Ιδίου του Θεού που θα χαρίσει σε όσους αγωνίστηκαν στον αγώνα αυτό της "σκοποβολής". Ενώ αντίθετα, στο βαθμό που θα διώξουμε τον Θεό από τη ζωή μας, και θα τον κρατήσουμε μακριά, στον ίδιο βαθμό θα στερηθούμε τα δώρα που θα δώσει Αυτός στους νικητές. Αυτή είναι η "τιμωρία" των κακών ή αμελών σκοπευτών. Η στέρηση του δώρου!

B) Αμαρτία είναι η παράβαση του θρησκευτικού νόμου από τον άνθρωπο.

Ο άνθρωπος μπορεί να αμαρτήσει είτε με την πράξη είτε με τη σκέψη του. Γιατί, όπως διδάσκει ο Χριστιανισμός, αρκεί και μόνο να επιθυμήσει κανείς κάτι κακό, για να θεωρηθεί ότι αμαρτήσε.

Τα πιο σημαντικά αμαρτήματα είναι η πλεονεξία, η περηφάνια, ο φθόνος, η μνησικακία, η τεμπελιά, η λαιμαργία, η ασέλγεια, η πορνεία και η ματαιοδοξία. Ακόμα, αμαρτήματα είναι και η κλεψιά, το ψέμα, η μοιχεία και όσα άλλα απαγορεύονται από τις Δέκα Εντολές, που έδωσε ο Θεός στους ανθρώπους δια μέσου του Μωυσή. Ο άνθρωπος αμαρτάνει επειδή ο Θεός τον άφησε ελεύθερο να διαλέξει ποιο δρόμο να ακολουθήσει και ποιες πράξεις να αποφύγει. Ακριβώς γι' αυτή την ελευθερία του ο άνθρωπος έχει και την ευθύνη των πράξεών του. Έτσι οι κακές πράξεις του τον βαραίνουν. Όταν όμως ο άνθρωπος πραγματικά μετανιώσει για τις αμαρτίες του, συγχωρείται από το Θεό. Άφεση των αμαρτιών τους ζητούν οι άνθρωποι δια μέσου των ιερέων, που θεωρούνται ως αντιπρόσωποι του Θεού, με την εξομολόγηση. Όμως, εκτός από τις αμαρτίες που οφείλονται αποκλειστικά στο κάθε άτομο, που προέρχονται, δηλαδή, από τις ενέργειες ή τις σκέψεις του κάθε ατόμου, υπάρχει μια άλλη αμαρτία, που είναι γνωστή ως προπατορικό αμάρτημα και βαραίνει όλο το ανθρώπινο γένος. Το προπατορικό αμάρτημα ήταν το σφάλμα του Αδάμ και της Εύας, που παραβαίνοντας την εντολή του Θεού, έφαγαν τον απαγορευμένο καρπό του δέντρου της γνώσης του καλού και του κακού, με αποτέλεσμα να εκδιωχθούν από τον παράδεισο (Κήπο της Εδέμ) και να χάσουν την αθανασία τους. Από το αμάρτημα αυτό εξαγνίζεται ο άνθρωπος με το βάπτισμα.

Τα τρία βασικά είδη της αμαρτίας

Βέβαια δεν είναι δυνατόν να ταξινομήσουμε ακριβώς τις αμαρτίες, και ούτε είναι κάθε αμαρτία ίδια με μια άλλη, όπως κάθε προσωπικότητα είναι διαφορετική από κάθε άλλη προσωπικότητα. Αλλά για να καταλαβαίνουμε τι λέμε, οι άγιοι της Εκκλησίας μας, κάνουν συχνά τρεις διαφορετικές διακρίσεις μεταξύ των αμαρτιών, ανάλογα με τον κάθε άνθρωπο.

1. Οι θανάσιμες αμαρτίες: Οι αμαρτίες αυτές, είναι οι αμαρτίες που γίνονται με έργο.

Είναι αυτές που κάνουν οι αδιάφοροι προς τον Θεό, ή όσοι βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της κάθαρσης, δηλαδή στα αρχικά στάδια της Χριστιανικής ζωής. Στους ανθρώπους αυτούς, κυριαρχούν τα πάθη και όχι ο φωτισμός του Αγίου Πνεύματος. Οι άνθρωποι αυτοί φέρονται και κατευθύνονται στη ζωή τους, από τις σαρκικές και ψυχικές κατώτερες βιολογικές δυνάμεις, και όχι από τις ανώτερες του Αγίου Πνεύματος. Οι αμαρτίες αυτές, διατηρούν την ψυχή του ανθρώπου νεκρή, εμποδίζοντας το Άγιο Πνεύμα από το να λειτουργήσει και να ανυψώσει τον άνθρωπο.

2. Οι μη θανάσιμες αμαρτίες: Λέει για κάποιες αμαρτίες ο απόστολος Ιωάννης "Εάν τις ίδη τον αδελφόν αυτού αμαρτάνοντα αμαρτίαν μη προς θάνατον, αιτήσῃ, και δώσει αὐτῷ ζωὴν" (Α' Ιωάννου 5/ε: 16). Υπάρχουν λοιπόν κάποιες αμαρτίες που δεν είναι θανάσιμες. Αυτές είναι κυρίως όσες γίνονται με τη σκέψη. Είναι οι ελαφρές αμαρτίες όσων βρίσκονται στον φωτισμό, που έχουν ξεφύγει από το στάδιο της κάθαρσης, και οι αμαρτίες τους είναι λιγότερο σοβαρές. Αυτές ξεπερνιούνται και με τη βοήθεια της προσευχής των αδελφών μας.

3. Οι αμαρτίες του μη καλού: Αυτές είναι οι αμαρτίες των τελείων. Όσων δηλαδή βρίσκονται τόσο μπροστά στην πνευματική πορεία, που ούτε καν με τη σκέψη δεν αμαρτάνουν στον Θεό. Κρατούν το λογισμό τους καθαρό, και δεν διανοούνται καν το κακό. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και αυτοί, κάνουν στη ζωή τους μικρότερες αστοχίες. Και

οι αστοχίες αυτές, είναι το τι θα μπορούσαν να κάνουν, και τι τελικά έκαναν! Ενώ θα μπορούσαν να "χτυπήσουν κέντρο" στο στόχο, χτύπησαν ένα χιλιοστό πιο έξω! Για παράδειγμα, θα μπορούσε κάποιος απ' αυτούς τους αγίους να προσευχηθεί περισσότερο, αλλά δεν το έκανε. Θα μπορούσε να εργασθεί περισσότερο για να βοηθήσει έναν ακόμα φτωχό, όμως δεν το έκανε. Θα μπορούσε να πάει στην Εκκλησία ενωρίτερα, αλλά δεν πήγε... Μικρές αστοχίες, που όμως δεν παύουν να είναι αστοχίες, για κάποιον που έχει φθάσει στο σημείο να είναι δοσμένος ολοκληρωτικά στο στόχο της ζωής του, που είναι η ένωση με τον Θεό.

Η αμαρτία ως πνευματική ασθένεια

Ένα τελευταίο πράγμα που είναι χρήσιμο να πούμε σε αυτό το άρθρο, είναι ο τρόπος που πρέπει να βλέπουμε την αμαρτία. Όχι ως ενοχή, αλλά ως ασθένεια. Όχι ως πράξη, αλλά ως σύμπτωμα. Ας το εξηγήσουμε λίγο αυτό.

Όταν έχουμε βήχα και πάμε στο γιατρό, ο γιατρός κάνει διάγνωση, και μας λέει, για παράδειγμα, ότι έχουμε: "γρίπη", ή "κρυολόγημα", ή "πνευμονία"! Δεν είναι ο βήχας αρρώστια. Ο βήχας είναι σύμπτωμα! Προκαλείται από κάποια αρρώστια, στην οποία ο οργανισμός μας αντιδρά με βήχα. Και ο βήχας, είναι ενδεικτικός της βαθύτερα κρυμμένης αυτής αρρώστιας, και ένας γιατρός, από τον βήχα και από άλλα συμπτώματα, καταλαβαίνει την κατάσταση του οργανισμού μας. Το ίδιο συμβαίνει και με την πνευματική ασθένεια, και την Ορθόδοξη ψυχοθεραπεία μας.

Όταν ο πνευματικός μας γιατρός, μας εξομολογεί, στην πραγματικότητα ακροάζεται τα συμπτώματα! Δεν αντιμετωπίζει ως ασθένεια αυτή καθεαυτή την πράξη που θα του εξομολογηθούμε. Δεν είναι η πράξη το αληθινό πρόβλημα, αλλά υπάρχει κάτι βαθύτερο, το οποίο οδήγησε τον ψυχοσωματικό μας οργανισμό σε αυτή την πράξη. Πρόκειται για κάποιο πάθος, ριζωμένο μέσα μας, το οποίο αγωνίζεται ο πνευματικός να ξεριζώσει με τη συμβουλή, με τον κανόνα, και με την πορεία που μας δίνει.

Ανιχνεύει ο πνευματικός, ποιος είναι ο λόγος της "ασάθειας" που κάνει το χέρι μας να στοχεύει λάθος, και να ξεφεύγει από το στόχο. Και μας προτείνει το κατάλληλο φάρμακο.

Με τον ίδιο τρόπο μας βλέπει και μας αντιμετωπίζει και ο Θεός όταν αμαρτάνουμε. Όχι σαν κατάδικους, αλλά σαν ασθενείς. Όχι σαν ενόχους, αλλά σαν άρρωστα και αγαπητά του παιδιά. Αν το δούμε έτσι, αμέσως αντιλαμβανόμαστε, ότι κανείς μας δεν πρέπει να φοβάται νοσηρά τον Θεό, τον ουράνιο Πατέρα και ιατρό των ψυχών μας. Αλλά αντίθετα, με χαρά να ακολουθούμε τις προτροπές Του, και των ιατρών που Εκείνος έρχισε με το Πνεύμα του το Άγιο, να μας θεραπεύουν.

Αν αντιλαμβανόμαστε έτσι, με το πραγματικό της πρόσωπο την αμαρτία, ΔΕΝ θα κατακρίνουμε και δεν θα μισούμε κανέναν αμαρτάνοντα συνάνθρωπό μας. Θα τον βλέπουμε σαν έναν ασθενή αδελφό μας, που αδυνατεί να τεντώσει σωστά το τόξο του, και να επιτύχει τον ποθούμενο στόχο τού σκοπού της ζωής.

Και εδώ είναι το μεγάλο θαύμα! Γιατί αυτή καθεαυτή η αντίληψη της πραγματικής έννοιας της αμαρτίας, ταυτόχρονα θεραπεύει και εμάς, που έτσι δεν μισούμε κανέναν, δεν κατακρίνουμε, δεν μνησικακούμε, δεν επικρίνουμε, δεν ζητάμε εκδίκηση, αλλά αντιθέτως βοηθάμε, μακροθυμούμε, αγαπάμε, συγχωρούμε, προσευχόμαστε, αγωνιούμε για τον ασθενή αδελφό μας. Και γινόμαστε έτσι όμοιοι με τον Θεό της αγάπης και ρίχνουμε σταθερά τα βέλη μας στο στόχο. Και ελπίζουμε ότι θα λάβουμε μια μέρα από τον Δίκαιο Κριτή του αγώνα, τον έπαινο για τον κατά Θεόν αγώνα μας.

Ωφελιμότητα της εξομολόγησης

Το μυστήριο της Μετανοίας είναι αφενός το μυστήριο κατά το οποίο το πιστό μέλος της εκκλησίας μεταστρέφεται προσωπικά από πράξεις αντίθετες προς το θείο θέλημα και την παρά φύση ζωή και αφετέρου η εξουσία που έχει το ίδιο το σώμα της

εκκλησίας "ως κοινότητα ή δια μέσου χαρισματικού φορέα, που είναι ο επίσκοπος και μετά όλοι οι άλλοι πρεσβύτεροι, να δίνει άφεση αμαρτιών ύστερα από την εξομολόγησή τους". Είναι χαρακτηριστικό πως για την εκκλησία η λέξη μετάνοια σημαίνει "αλλαγή του νου", δηλαδή αλλαγή του προσανατολισμού της ίδιας της ανθρώπινης ύπαρξης και της συμπεριφοράς του ανθρώπου. Μετάνοια σημαίνει επίγνωση ανεπάρκειας της ατομικής αυτοτέλειας του ανθρώπου, αναζήτηση της ζωής στην προσωπική σχέση με το Θεό, θέληση προσωπικής κοινωνίας μαζί Του. Γι αυτό το λόγο η εξομολόγηση θα πρέπει να κατανοείται ως μέσο θεραπευτικό μακριά από κάθε νομική σημασία. Η άφεση "απορρέει από την ίδια τη ζωή του σώματος, από τον ίδιο το λαό, γι αυτό και τα πρώτα χρόνια η εξομολόγηση γινόταν δημόσια και παρουσία όλου του πληρώματος. Το μυστήριο σήμαινε σύναξη του σώματος, όπως συμβαίνει σε κάθε μυστήριο". Το ότι σήμερα βέβαια δε συμβαίνει το μυστήριο κατ αυτόν τρόπο δε σημαίνει πως το πλήρωμα της εκκλησίας δε μετέχει. Σήμερα είναι επίσκοπος που εκπροσωπεί ως χαρισματικός φορέας το πλήρωμα αυτό.

Η μετάνοια και η εξομολόγηση είναι μυστήριο επαναλαμβανόμενο, διότι σκοπός είναι η συνεχής θεραπεία των ασθενειών των μελών της εκκλησίας. Ουσιαστικά πρόκειται για συνεχή μνήμη του Θεού, για πένθος που προξενείται από την αίσθηση απώλειας του Θεού. Τελικά αποβαίνει η προσπάθεια εύρεσης της φιλίας του Θεού, η οποία διακόπηκε από το διαχωρισμό του ανθρωπίνου θελήματος από το θείο, σαν ένα μεταπροπατορικό αμάρτημα και μία φυσική διαδικασία κατά την οποία ο άνθρωπος αποφάσισε να μη δέχεται τη δωρεά της θείας χάριτος. Γι αυτό και πάνω σε αυτό το μυστήριο θεμελιώνεται ο ασκητικός και μοναχικός βίος της εκκλησίας.

Πώς πραγματώνεται η διαδικασία της εξομολόγησεως;

Κατά τη διάρκεια του μυστηρίου θα πρέπει να αναλογιζόμαστε πως δεν βρισκόμαστε μπροστά σε έναν άνθρωπο, αλλά μπροστά στον ίδιο το Θεό, που παρευρίσκεται πνευματικά και ακούει την εξομολόγησή μας. Αυτό θα μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε

το αίσθημα της ντροπής και να είμαστε απόλυτα ειλικρινείς, πράγμα απαραίτητο για την εξομολόγηση. Η ειλικρίνεια και η βαθιά συναίσθηση των αμαρτιών μας γεννά την ταπείνωση και η ταπείνωση με τη σειρά της την αληθινή συντριβή και μετάνοια. Ο Θεός δεν ξεγελιέται όπως οι άνθρωποι, γιατί γνωρίζει όχι μόνο τα βάθη της ψυχής μας, αλλά ακόμα και την παραμικρή λεπτομέρεια του βίου μας και των σκέψεών μας.

Δεν είναι σωστό λοιπόν να μακρηγορεί κανείς στην εξομολόγηση. Ομολογούμε σύντομα τις αμαρτίες μας, με μετάνοια και συναίσθηση και δεχόμαστε με εμπιστοσύνη τις όποιες συμβουλές του εξομολόγου. Ιδιαίτερος, δεν χρειάζεται ανάλυση στις σαρκικές λεγόμενες αμαρτίες. Τις ομολογούμε με λιτό και επιγραμματικό τρόπο. Γι' αυτό και δεν είναι επιτρεπτό να καθυστερεί κανείς στο εξομολογητήριο. Αν υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα προς συζήτηση, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί κάποια άλλη ώρα πέραν της εξομολογήσεως και οπωσδήποτε όχι στην εξομολόγηση προ των μεγάλων εορτών των Χριστουγέννων και του Πάσχα. Εκείνη την ώρα πολλοί αδελφοί μας περιμένουν κι εκείνοι, να εξομολογηθούν. Ας τους σεβαστούμε.

Ποια πρέπει να είναι η συχνότητα της εξομολογήσεως;

Πολλοί εκ των πιστών ερωτούν, πόσο τακτικά πρέπει να προσέρχονται στο μυστήριο της εξομολογήσεως. Κανόνας στο συγκεκριμένο ερώτημα δεν υπάρχει. Ισχύει όμως το εξής: Κάθε φορά που αμαρτάνει ο πιστός, οφείλει να προσέρχεται στον πνευματικό του και να εξομολογείται. Το θέμα αυτό ας το παραλληλίσουμε με το ακόλουθο παράδειγμα: Το ρούχο που φοράμε και μας αρέσει, όταν λερώσει, το πετάμε ή το πλένουμε; Σίγουρα το πλένουμε, για να το ξαναφορέσουμε. Έτσι συμβαίνει και με το μυστήριο της εξομολογήσεως. Λερώνεται η ψυχή μας, δεν την πετάμε, αλλά την φροντίζουμε. Με την εξομολόγηση την ψυχή την πλένουμε και την καθαρίζουμε. Η ψυχή του κάθε ανθρώπου επιζητά μονίμως την καθαρότητά της.

Η ψυχή πρέπει να είναι ήρεμη, με συνείδηση καθησυχασμένη και όχι ταραγμένη. Πολλές πράξεις και λόγια κάνουν βαριά την ψυχή. Η συσσώρευση αμαρτημάτων

κάνει τον άνθρωπο νευρικό, απότομο, οξύ και αλλοπρόσαλλο. Για τον λόγο αυτό η τακτική επαφή με τον πνευματικό ωφελεί τα μέγιστα στην συμφιλίωση της ψυχής με το Θεό, με τον εαυτό της, και με τους ανθρώπους γύρω της.

Ένας άνθρωπος που για πρώτη φορά προσεγγίζει το μυστήριο της μετανοίας, καλόν θα είναι μέχρι να μάθει να εξομολογείται καθαρά και σωστά, να συχνάζει πιο τακτικά στο μυστήριο. Δεν γίνεται με την πρώτη εξομολόγηση να εξαντλήσει ο πνευματικός όλα τα πνευματικά θέματα ειδικότερα δε, να μεταφέρει στον εξομολογούμενο όσα είναι αναγκαία από την διδασκαλία της Εκκλησίας μας. Απαιτείται εκ μέρους του πνευματικού και του εξομολογούμενου υπομονή και επιμονή. Τότε μόνον κερδίζει κάποιος στην πνευματική ζωή, όταν κάνει υπομονή και ταυτόχρονα υπακοή στο λόγο του πνευματικού. Σίγουρα ο αρχάριος θα αρχίσει με λίγα πράγματα, με έναν μικρό κανόνα, π.χ με μία μικρή προσευχή, με λίγη νηστεία. Όταν όμως, υπακούοντας ταπεινά στον πνευματικό του, θα κατακτά με τη Χάρη του Θεού πνευματική γνώση περί της ορθοδόξου ζωής, τότε από μόνος του θα επιζητά τα περισσότερα και τα ανώτερα. Εδώ μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το παράδειγμα του νεογέννητου παιδιού. Όπως το μωρό αρχικά και για αρκετό διάστημα δεν τρέφεται με καμιά άλλη τροφή εκτός του γάλακτος, που δεν είναι άλλο από την εύπεπτη πνευματική συμβουλή, που του παρέχει διακριτικά ο πνευματικός του. Σιγά –σιγά, όσο το μωρό αρχίζει να μεγαλώνει, αυξάνει η πνευματική δόση, όχι μόνον η ποσότητα της τροφής του, αλλά και η ποιότητα της.

Κατά την εξομολόγηση χρειάζεται ιδιαίτερος προσοχή της πνευματικής τροφής. Άλλο είναι να δείχνουν εξωτερικά οι άνθρωποι τι μπορούν να κάνουν, κι άλλο το πως μπορούν να το κάνουν. Στο σημείο αυτό πρέπει να προσέχουν ιδιαίτερα οι πνευματικοί πατέρες. Μπροστά στον υπέρμετρο ζήλο αρχαρίων πνευματικών τους τέκνων πρέπει να προβάλλουν τη διάκριση, που χαράσσει την πορεία της μεσαίας οδού, της επιλεγόμενης και βασιλικής. Οι αρχάριοι στην πνευματική ζωή και ιδιαίτερα εκείνοι οι οποίοι σε μεγάλη ηλικία πλησιάζουν την Εκκλησία χρειάζονται ιδιαίτερη μεταχείριση. Κι αυτό, γιατί ο διάβολος ζηλεύει τον άμετρο ζήλο τους και τους χτυπάει αργότερα με την ραθυμία, την οκνηρία και την αμέλεια.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρεται σε κάποιον, που πήγε κι έγινε

υποτακτικός στο Άγιον Όρος. Ο έμπειρος, διακριτικός γέροντας στον οποίο υποτάχθηκε, από την πρώτη στιγμή που είδε τον αρχάριο δόκιμο μοναχό, του έβαλε έναν ελαφρύ κανόνα, για να τον σαηηνεύσει στην πνευματική ζωή. Όμως ο αρχάριος στο κελί του, εμπιστευόμενος τη δική του προαίρεση, ενώ είχε κανόνα για τριάντα μετάνοιες, εκείνος θεώρησε ότι ο κανόνας είναι μικρός. Έτσι έκανε τρεις χιλιάδες στρωτές εδαφιαίες γονυκλισίες. Τη δεύτερη μέρα έκανε το ίδιο. Την Τρίτη όμως μέρα δεν έκανε τίποτα γιατί λύγισε. Ο διάβολος πέτυχε και τον πλάνησε. Με το παραπάνω παράδειγμα αποδεικνύεται, ότι για την προκοπή στην πνευματική ζωή, χρειάζεται οπωσδήποτε η υπακοή σε ότι μας συμβουλεύει ο πνευματικός και σε ό,τι μας βάζει ως κανόνα. Η εφαρμογή αυτών των κανόνων είναι αρκούντως ικανή για τη σωτηρία μας. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται εκ μέρους του εξομολογούμενου, ποτέ να μην αφήσει τον εαυτό του να κρίνει τον πνευματικό του, για τον κανόνα που του βάζει. Επίσης προσοχή χρειάζεται στο να μην εξαγορεύεται ο προσωπικός κανόνας σε κάποιο άλλο πρόσωπο, σε συζήτηση, δήθεν, πνευματικού περιεχομένου. Ο κανόνας πρέπει να γνωρίζει ο καθένας, είναι προσωπικό του μυστικό. Ποτέ δεν πρέπει να εξαγορεύουμε σε τρίτους, τι και πόσο κανόνα έχουμε. Αυτό είναι μία παγίδα, που μας στήνει ο διάβολος. Μας βάζει εύκολα να ανακοινώνουμε τους κανόνες μας, τους κόπους μας, τις νηστείες μας κι έτσι αρχίζει μέσα στην ψυχή μας να καλλιεργείται η οίηση, η υπερηφάνεια, ο κομπασμός και η κρίση, ότι κάτι κάναμε. Αποτέλεσμα αυτής της αναφοράς είναι να μας οδηγεί η μεθοδεία του διαβόλου στην αμέλεια, στην καταλαλιά, στην κατάκριση και στην απραξία. Ακόμη απαιτείται προσοχή, στην περί του πνευματικού-εξομολόγου μας κρίση μας σε άλλα πρόσωπα. Όσο καλός κι αν είναι ο πνευματικός μας, ή όσο αυστηρός, ή όσο επιεικής, ή όσο σκληρός, ή οτιδήποτε άλλο ως χάρισμα, ή ως μειονέκτημά του έχει, ας παραμένει μέσα μας.

Πολλοί συνηθίζουν να θεωρούν τους πνευματικούς τους ανώτερους από όλους τους άλλους εξομολόγους. Αυτό δεν πρέπει να γίνεται, διότι θέτουν σε κίνδυνο, όχι μόνο τους ίδιους τους εαυτούς τους, αλλά κάνουν τον διάβολο να λυσσάει και να μάχεται περισσότερο τον πνευματικό τους. Ακόμη κάποιοι πιστοί αυτοπροβάλλονται, λέγοντας και διαφημίζοντας ότι είναι πνευματικά παιδιά μεγάλων πνευματικών πατέρων, για να τους σέβονται και να τους υπολήπτονται οι άλλοι. Πρόκειται περί

ενός ατάκτου και πλανημένου φαινομένου, που δυστυχώς αντί να αγιάζει αυτούς που έτσι καυχώνται, τους κρημνίζει, όχι μόνον πνευματικά, αλλά σωτηριολογικά. Τι κι αν ο πνευματικός τους είναι αγιασμένος, «μέγας» και «στάρετς», όταν οι ίδιοι ποτέ τους δεν βάζουν αρχή μετανοίας και δεν αγωνίζονται; Μήπως θα τους σώσει μόνο η γνωριμία με τους αγίους πνευματικούς πατέρες; Όχι μόνον να σχετιζόμαστε με πνευματικούς γέροντες και γερόντισσες, αλλά να προσπαθούμε να μιμούμαστε τη ζωή του Κυρίου μας, που εμπνέει όλους αυτούς. Κάποιοι πάλι εκ των πιστών, έχουν μια επιδερμική σχέση με τον πνευματικό τους. Το μυστήριο της μετανοίας για την κατηγορία αυτή των πιστών ισχύει, ή μάλλον τίθεται σε ενέργεια μόνο κατά τις παραμονές μεγάλων Δεσποτικών Εορτών, όπως είναι το Πάσχα και τα Χριστούγεννα. Τότε πλησιάζουν τον πνευματικό και μάλιστα κατά τις παραμονές, μία ή δύο μέρες προ της Θείας Μεταλήψεως και ζητούν την συγχωρητική ευχή για να μεταλάβουν. Αυτού του είδους η σχέση δεν ανταποκρίνεται καθόλου στην αληθινή πνευματική ζωή. Πρόκειται για ένα σχήμα «προκάτ» πνευματικής επαφής, εφήμερης, διαρκεί δε μόνο για λίγες ώρες προ της Θείας Κοινωνίας και μετά επιστρέφει στον προηγούμενο ρυθμό ζωής, βουτηγμένης στις ίδιες και πάλι αμαρτίες, χωρίς την απαιτούμενη μετάνοια.

Τέλος, υπάρχει και μία άλλη κατηγορία πιστών, που δεν ζητούν ούτε καν να εξομολογηθούν, αλλά ζητούν μόνο να τους διαβάσει κάποιος πνευματικός την συγχωρητική ευχή. Αυτής της κατηγορίας οι πιστοί δεν έχουν το σθένος να ομολογήσουν ότι είναι αμαρτωλοί. Αυτή η κατηγορία πιστών κρύβεται πίσω από το δάκτυλο της. Έχει φτιάξει ένα δικό της κάστρο γύρω από το πρόσωπό της και δεν επιδέχεται κανένα δυναμικό γκρέμισμα αυτού. Είναι εκείνοι που συνήθως λένε στον πνευματικό: Δεν έχω κάνει τίποτα πάτερ, διαβάστε μου μία ευχή. Η ευχή όμως της εξομολογήσεως έχει σχέση με κάποιον, που συναισθάνεται ότι είναι αμαρτωλός. Άρα, εάν ζητούμε εκ των προτέρων να μας διαβάσει ο πνευματικός την ευχή, απέχουμε τελείως από τη συντριβή και τη μετάνοια. Εάν δεν έχουμε αμαρτίες και άρα δεν είμαστε αμαρτωλοί, γιατί μα μας διαβάσει ο εξομολόγος ευχή για να κοινωνήσουμε; Για την κατηγορία αυτή των πιστών πρέπει να σημειώσουμε, ότι πρόκειται περί μιας δαιμονικής εκ προοιμίου πλάνης, που οδηγεί τους ανθρώπους αυτούς δε βεβαία

πνευματική απώλεια. Για κανέναν από τους ανθρώπους που ζουν πάνω στον πλανήτη γη δεν υφίσταται το αναμάρτητο. Όλοι είμαστε αμαρτωλοί, οπότε όλοι μας έχουμε ανάγκη από συντριβή, μετάνοια και εξομολόγηση. Ο διάβολος όμως προκειμένου οι άνθρωποι να μη σωθούν, τους δελεάζει για να μη βάλουν ποτέ αρχή μετανοίας, ποτέ να μην αναγνωρίσουν προηγουμένως τα αμαρτήματά τους, τα λάθη τους, τα πάθη τους. Για το λόγο αυτό εργάζεται συστηματικά όλο το εικοσιτετράωρο, ώστε να μας πείσει να μην πλησιάσουμε ποτέ το μυστήριο της εξομολόγησης. Συνεπώς πετυχαίνει τις περισσότερες φορές να κρατάει στα χέρια του πολλούς ανθρώπους. Κάθε φορά που αμαρτάνουν οι άνθρωποι, φορεί ο διάβολος ένα προσωπίο, προκειμένου να δείξει ότι αυτό που πράττουν ως αμαρτία είναι καλό, αναγκαίο, αναπόφευκτο, σωστό και πρέπον. Το ίδιο συμβαίνει κι αν ακόμη ξεφύγουν από το διάβολο μερικοί άνθρωποι και έρθουν στο μυστήριο της εξομολόγησης, χωρίς να ομολογήσουν τα αμαρτήματά τους. Κάποιοι πάλι τα αποκρύπτουν, ή συμβαίνει κάποιες φορές δαιμονικά να επιμένουν ενώπιον του Θεού και του πνευματικού τους, ότι η τάδε αμαρτία τους δεν είναι αμαρτία, αλλά αρετή! Αυτά κάνει ο διάβολος. Κάποτε μου έλεγε κάποιο δυστυχισμένο παιδί, που εσύναπτε, ζούσε προγαμιαίες σχέσεις, εξ επηρείας καθαρά του διαβόλου, ότι δεν είναι αμαρτία αυτού του είδους η σχέση, αλλά ότι πράττει ορθά, αφού ικανοποιούνται από την πράξη και οι δύο, εννοώντας, το αγόρι και το κορίτσι. Δεν ήθελε να παραδεχθεί ότι έκανε αμαρτία. Δεν τον άφηνε ο διάβολος να το ομολογήσει. Γιατί αν ομολογούσε ότι αμάρτανε, θα τον έχανε ο διάβολος από τους οπαδούς του. Αυτό κάνει ο χαιρέκακος διάβολος. Προσπαθεί το άσπρο να το κάνει μαύρο. Κι αυτό το πετυχαίνει άριστα, ιδιαιτέρως σήμερα που οι άνθρωποι είναι «μπερδεμένοι».

Κάθε πότε πρέπει να εξομολογούμαστε;

- κάθε χριστιανός, που έχει φθάσει σε ηλικία διάκρισης, έχει υποχρέωση να εξομολογείται τουλάχιστο μια φορά το χρόνο

- Ο καλός χριστιανός, όμως, δεν μπορεί και δεν πρέπει να αρκείται από το ελάχιστο. Ο καλός χριστιανός ιδιαίτερα:
- εάν διαπράξει θανάσιμη αμαρτία, πρέπει να εξομολογηθεί αμέσως, με σκοπό να λάβει αμέσως τη συγχώρεση του Θεού και να αποφύγει την κόλαση, σε περίπτωση θανάτου. Οπωσδήποτε πρέπει να εξομολογηθεί πριν πλησιάσει στη θεία Κοινωνία.
- η ατομική εξομολόγηση όλων των αμαρτιών και η άφεση αποτελούν τον μόνο ομαλό τρόπο με τον οποίο ο πιστός, που συνειδητοποιεί ότι διέπραξε θανάσιμη αμαρτία, συμφιλιώνεται με το Θεό και με την Εκκλησία.
- εάν έχει μόνο συγχωρητικές αμαρτίες, ο χρόνος που μπορεί να περάσει ανάμεσα στη μια και την άλλη εξομολόγηση εξαρτάται από την πνευματική ευαισθησία του καθενός.
- ορισμένοι άγιοι εξομολογούνταν ακόμη και κάθε μέρα, παρόλο που ήταν άγιοι!
- ακολουθώντας την υπόδειξη καλών Πνευματικών Πατέρων, θα ήταν καλό για ένα χριστιανό, που δεν έχει θανάσιμες αμαρτίες, να εξομολογείται κατά κανόνα μια φορά το μήνα, το πολύ κάθε δύο μήνες, και αυτό ιδίως όταν λαβαίνει συχνά τη θεία Κοινωνία.

Γιατί πρέπει να εξομολογούμαστε τις αμαρτίες μας αν έχουν ήδη συγχωρεθεί;

Ο απόστολος Παύλος γράφει: «σε έπαινον της δόξας της χάρης του, με την οποία μάς χαρίτωσε με τον αγαπημένο του με τον οποίο έχουμε την απολύτρωση διαμέσου τού αίματός του, την άφεση των αμαρτημάτων, σύμφωνα με τον πλούτο της χάρης του από την οποία έκανε να περισσεύσει σε μας με κάθε σοφία και φρόνηση (επιστολή προς Εφεσίους 1:6-8). Αυτή η συγχώρεση μιλάει για την λύτρωση μέσω της οποίας ο Θεός παίρνει τις αμαρτίες μας και τις απομακρύνει από εμάς «όσο απέχει η Ανατολή από την Δύση» (Ψαλμός 103:12). Αυτή είναι μια νομική συγχώρεση την οποία ο Θεός μας δίνει όταν δεχτούμε τον Χριστό σαν Σωτήρα μας. Όλες οι προηγούμενες, νυν και μελλοντικές αμαρτίες μας έχουν συγχωρεθεί σε νομική βάση που σημαίνει ότι εμείς δεν θα υποστούμε αιώνια τιμωρία για τις αμαρτίες μας. Αλλά θα πρέπει πάραυτα να υποστούμε τις συνέπειες από την αμαρτία όσο είμαστε στη γη, πράγμα που θέτει μπροστά μας ένα συγκεκριμένο θέμα.

Η διαφορά μεταξύ της επιστολής προς Εφεσίους 1:6-8 και της 1 επιστολής του Ιωάννη 1:9 είναι πως ο Ιωάννης ασχολείται με αυτό που αποκαλούμε «συγγενική» ή

«οικογενειακή» συγχώρεση – σαν τη συγχώρεση που δίνει ο πατέρας στο γιό του.

Παραδείγματος χάριν αν ένας γιός κάνει κάτι κακό στον πατέρα του – δεν ανταποκριθεί στις προσδοκίες του ή δεν σεβαστεί τους κανόνες του – ο γιός δυσκολεύει την επικοινωνία με τον γονιό του. Παραμένει γιός του πατέρα του αλλά οι σχέσεις τους πάσχουν. Ο δεσμός τους θα ματαιωθεί έως ότου ο γιός δεν αναγνωρίσει μπροστά στον πατέρα του πως έχει κάνει κάτι κακό. Στις σχέσεις μας με τον Θεό τα πράγματα στέκουν με τον ίδιο τρόπο – η επικοινωνία μας μαζί του δυσκολεύει μέχρι να εξομολογηθούμε την αμαρτία μας. Όταν παραδεχτούμε τα πάντα στο Θεό η επικοινωνία μας ανανεώνεται. Αυτή είναι η συγγενική συγχώρεση.

Η «κατά θέση» ή «νομική» συγχώρεση είναι αυτή που λαμβάνεται από τον καθένα που πιστεύει στο Χριστό. Από τη θέση μας ως μέλη του σώματος του Χριστού όλες οι αμαρτίες, που έχουμε διαπράξει ή πρόκειται να διαπράξουμε, έχουν συγχωρεθεί. Η τιμή που πλήρωσε ο Χριστός στο σταυρό έχει ικανοποιήσει την οργή του Θεού ενάντια στην αμαρτία και δεν απαιτούνται άλλες θυσίες και πληρωμές. Όταν ο Ιησούς λέει: «Τετέλεσται» εννοεί ακριβώς ότι εμείς λαμβάνουμε την κατά θέση συγχώρεσή Του μέσω αυτής της πράξης Του.

Η εξομολόγηση των αμαρτιών μας, μας φυλάει από την τιμωρία του Θεού. Αν δεν εξομολογούμαστε τις αμαρτίες μας η τιμωρία του Θεού θα έρθει με σιγουριά στη ζωή μας μέχρι να το κάνουμε. Όπως είπαμε οι αμαρτίες μας συγχωρέθηκαν με την λύτρωση (κατά θέση) αλλά η καθημερινή επικοινωνία μας με τον Θεό πρέπει να είναι σε καλή κατάσταση (οικογενειακή συγχώρεση). Η σωστή σχέση με το Θεό δεν είναι δυνατή αν στην ζωή μας υπάρχει ανομολόγητη αμαρτία. Για να διαφυλάξουμε λοιπόν την καλή μας επικοινωνία με το Θεό πρέπει να εξομολογηθούμε τις αμαρτίες μας μπροστά Του την στιγμή που συνειδητοποιούμε το λάθος μας.

Τα λάθη που γίνονται στην μετάνοια

Για τη συγχώρηση των παραπτωμάτων μας απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αλήθεια και η ειλικρινής εξαγόρευση.

Αλλά ποιοί είναι εκείνοι, πού, ενώ ξεκινούν με διάθεση εξαγορεύσεως των παραπτωμάτων τους, στο δρόμο σκοντάφτουν και δεν είναι ειλικρινείς στην όμορφη αυτήν ευκαιρία, όπου έχουν δυνατότητα απαλλαγής από τα αμαρτήματα και τα πλημμελήματα τους;

Πρώτον: Αυτοί που κρύβουν τις αμαρτίες τους, γιατί ντρέπονται να τις εξαγορεύσουν. Ο Σατανάς πάντα ενθαρρύνει τον άνθρωπο, όταν πρόκειται να αμαρτήσει. Όταν όμως έλθει η ώρα της μετάνοιας τον αποθαρρύνει με την ντροπή. Ντρέπομαι λέγει. Πώς να παρουσιάσω στο φώς αυτά που έκανα στο σκοτάδι; ο Ιερός Χρυσόστομος λέγει: συ να μη πεισθείς σ αυτήν την προτροπή του Σατανά. Και ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης προτρέπει τους χριστιανούς λέγοντας: Με πολύ θάρρος αποκαλύψατε τα μεγάλα σας αμαρτήματα αποκαλύψτε αυτά, που είναι φωλιασμένα στο βάθος της ψυχής σας αποκαλύψτε, όπως αποκαλύπτει ο ασθενής στο γιατρό τα κρυμμένα του τραύματα. Έτσι και μόνο θα πετύχετε τη θεραπεία

Δεύτερον: Αυτοί που ομολογούν ότι αμαρτήσαν, Αλλά το βάρος της αμαρτίας το ρίχνουν σε τρίτους. η διάθεση αυτή, της επιρρίψεως της αμαρτίας στους άλλους, φαίνεται καθαρά και στο πρώτο βιβλίο της Π. Διαθήκης, τη Γένεση. εκεί παρατίθεται από τον ιερό συγγραφέα, τον προφήτη Μωυσή, ένας διάλογος, που είναι ιδιαίτερα κατατοπιστικός. Λέγει ο Θεός στον Αδάμ, που παρέβη την εντολή και έφαγε από το δένδρο της γνώσεως του καλού και του κακού Ποιός σου ανήγγειλε ότι είσαι γυμνός, εκτός αν έφαγες από το δένδρο, από το οποίο και μόνο σου απαγόρευσα να φάγεις; και ο Αδάμ άπαντά: ή γυνή, ην έδωκας μετ εμού, αυτή μοι έδωκεν από του ξύλου, και έφαγον. Και είπε Κύριος ο Θεός τη γυναικί τι τούτο εποίησας; και είπεν η γυνή· ο όφης ηπάτησε με και έφαγον. στο διάλογο αυτόν, παρατηρούμε ότι ο Αδάμ ρίχνει την ευθύνη για την πτώση του στη γυναίκα, Αλλά και στον ίδιο το Θεό. δε φταίω εγώ, Αλλά η γυναίκα που Εσύ μου έδωσες. Και η Εύα ρίχνει την ευθύνη στον όφη. Αυτός με ηπάτησε λέγει.

Τρίτον: Αυτοί που αμαρτάνουν και θλίβονται όχι γιατί έσφαλαν ενώπιον του Θεού, Αλλά γιατί φοβούνται ότι με την κοινολόγηση των πραγμάτων θα θιγεί η αξιοπρέπεια τους.

Η ψυχανάλυση αντικαθιστά την εξομολόγηση;

Ο άνθρωπος μπερδεύει «το φάντη με το ρετσινόλαδο»!

Η ψυχανάλυση, καρπός της ψυχιατρικής, είναι έργο ανθρώπινο, ατελέστατο, όπως όλα τ' ανθρώπινα κατασκευάσματα. Η ψυχανάλυση, κύριο έργο του Φρόυντ, του θεμελιωτή της Ψυχανάλυσεως, ερευνά «ψυχονευρωτικές» καταστάσεις, εξετάζει άτομα με ψυχολογικά προβλήματα.

Η εξομολόγηση είναι ουρανόσταλτο μυστήριο, δώρο του Θεού προς τον άνθρωπο και χαρίζει «δωρεάν», «άκοπα», «αστραπιαία» ό,τι πιο πολύτιμο αναζητά ο άνθρωπος : χαρά και ψυχική γαλήνη!

Ο ίδιος ο Φρόυντ γράφει στους στοχασμούς του: «Πιστεύω πως η ψυχανάλυση είναι το τρίτο από τα δυσχερέστατα εκείνα επαγγέλματα , όπου είναι κανείς από πριν βέβαιος ότι θα αποτύχει». Το ιταλικό περιοδικό «Κινγκ», προλογίζοντας μια μεγάλη έρευνα για την ψυχιατρική ,γράφει: « Σήμερα η ψυχανάλυση δεν αποτελεί όργανο θεραπείας , γνώσεως , απελευθερώσεως του ανθρώπου, αλλά ένα νέο ναρκωτικό που υποτίθεται ότι αποενοχοποιεί τον άνθρωπο, δικαιολογεί τα πάντα και λύνει τα πάντα. Είμαστε αντίθετοι στον πειρασμό να χρησιμοποιούμε την ψυχανάλυση, για να ερμηνεύομε τον κόσμο ολόκληρο. Είμαστε αντίθετοι στο «βεντετισμό» των θεραπειών, αντίθετοι στις χρήσεις και καταχρήσεις της σκέψεως του Φρόυντ, αντίθετοι στο «ναρκισσισμό» των ασθενών. Είμαστε αντίθετοι στους «πειρατές του είναι».

Η ταραγμένη συνείδηση γαληνεύει μ' ουράνια φάρμακα, όχι μ' ανθρώπινα κατασκευάσματα! Η εξομολόγηση χαροποιεί μόνιμα τον άνθρωπο, γιατί τον συμφιλιώνει με τον ίδιο τον εαυτό του, τον συνάνθρωπό του, με το Θεό. Όσοι μετανοούν και εξομολογούνται, δεν «μετανιώνουν». Αντίθετα, όσοι δεν εξομολογούνται , στενάζουν, υποφέρουν, αργοσέρονουν θλίψεις , απελπισίες, άγχη, καταλήγουν σε αυτοκτονίες!

Αμαρτίες που δεν συγχωρούνται

Οι αμαρτίες κατά του Αγίου Πνεύματος, όπως είπαμε και παραπάνω, είναι οι έξι: Η απιστία και αντίδραση κατά της αληθινής χριστιανικής πίστεως, η υπερβολική εμπιστοσύνη στην αγαθότητα του Θεού, η απελπισία, ο φθόνος κατά του πλησίον για την Χάρι που δόθηκε σε κάποιον, για την πρόοδο του στα καλά έργα, το θανάσιμο μίσος σ' αυτούς που ευρίσκονται στον δρόμο της σωτηρίας, η αμετανοησία μέχρι θανάτου, η αγνωμοσύνη στις δωρεές του Θεού, η άρνηση της πίστεως, η αίρεση, η πλάνη, η αυτοκτονία και άλλα.

Η αιτία με την οποία αυτά τα αμαρτήματα δεν συγχωρούνται από τον Θεό ούτε στον παρόντα αιώνα ούτε στον μέλλοντα, είναι το πείσμα του ανθρώπου να μη θέλει να μετανοήσει γι' αυτά τα αμαρτήματα σ' όλη του τη ζωή, καθώς και η σκληροκαρδία του. Αυτός που έκανε μία τέτοια αμαρτία δεν συγχωρείται από τον Θεό διότι δεν θέλει να συγχωρηθεί και να υπακούσει στις εντολές του Θεού. Εάν ένας τέτοιος αμαρτωλός μετανοήσει από τα βάθη της καρδιάς του, εξομολογηθεί και αποφασίσει να μην αμαρτήσει πάλι και ζητήσει την ευσπλαχνία του Θεού με επιμονή και δάκρυα, τότε με το Μυστήριο της Μετανοίας αυτός θα μπορεί να συγχωρηθεί, διότι δεν υπάρχει αμαρτία, όσο βαρεία και να είναι, που να νικά την αγαθότητα και αγάπη του Θεού

Τα κριτήρια για την επιλογή του πνευματικού.

Κατ' αρχήν, οποιοσδήποτε ιερέας χειροθετημένος πνευματικός, ιδιαίτερα όποιος έχει ευθύνη για μια ενορία στην οποία υπάγεται κανείς, είναι δυνατόν να γίνει πνευματικός του.

Εξάλλου, η πλειονότητα των χριστιανών δεν κάνει τη διάκριση ποιος ιερέας είναι χειροθετημένος πνευματικός και ποιος δεν είναι (στη σύγχρονη ρουμανική λειτουργική πράξη η χειροθεσία του πνευματικού συνήθως γίνεται την ημέρα της χειροτονίας κάποιου).

Γι' αυτό και προτείνουμε οι χριστιανοί να εξομολογούνται στον ιερέα-πνευματικό της ενορίας τους.

Όμως υπάρχουν κάποιοι δισταγμοί. Και πιο συγκεκριμένα: οι ηλικιωμένοι συνήθως αποφεύγουν να εξομολογούνται σε ένα νέο κατά την ηλικία ιερέα, παρότι ένας νέος ιερέας είναι ανώτερος από έναν ηλικιωμένο άνθρωπο που δεν είναι ιερέας και φυσικά πνευματικός.

Υπάρχει δηλαδή ένας δισταγμός, θα έλεγα, κατά κάποιο τρόπο φυσικός. Ένας ηλικιωμένος άνθρωπος εμποδίζεται ν' αναφέρει σε ένα νέο στην ηλικία πράγματα που αναφέρονται σε μία ολόκληρη ζωή.

Υπάρχουν δηλαδή κάποια θέματα ή κάποιες καταστάσεις που εμφανίζονται με τέτοιο τρόπο, που δεν μπορούν να ξεπεραστούν και τότε ο άνθρωπος πρέπει να βρει έναν ιερέα, για ν' ανοίξει σ' αυτόν την ψυχή του, να του πει τί τον βαραίνει, και το οποίο κατά τρόπο φυσικό δε θα το έλεγε σε κανέναν.

Και τότε αυτό θα οδηγούσε σ' αυτή την ειλικρινή και στενή σχέση μεταξύ πνευματικού και πιστού, θα είναι το άνοιγμα της ψυχής: η παρουσία ενός ανθρώπου στον οποίο μπορώ να πω κάτι που δε θα το έλεγα σε κανέναν και που διστάζω να το πω ακόμη και στον ίδιο τον εαυτό μου.

Και τούτο, γιατί μερικές φορές υπάρχουν κάποια αμαρτήματα και ορισμένες καταστάσεις τις οποίες οι άνθρωποι κουβαλούν μέσα τους ολόκληρη ζωή και μόλις προ του θανάτου είναι σε θέση να τις εξωτερικεύσουν.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο λόγος και ο τρόπος προσέγγισης είναι το άνοιγμα της ψυχής. Αυτό δεν μπορεί να γίνει απέναντι σε κάποιον που δεν αισθάνεται το άνοιγμα της ψυχής, γι' αυτό και δεν μπορεί να είναι κατά τρόπο αβίαστο πνευματικός σου. Ενώ έναντι κάποιου άλλου αισθάνεσαι το άνοιγμα της ψυχής και αυτός είναι δυνατόν να γίνει πνευματικός σου και είναι σίγουρα πνευματικός σου, από τη στιγμή που τον επέλεξες.

Ακόμη, πρέπει να αισθάνεσαι εμπιστοσύνη για τον ηθικό του βίο, για την ικανότητά του να μη συζητεί τα θέματά σου και κρατεί το απόρρητο της εξομολόγησής και, τέλος, ίσως και ένα συναίσθημα συμπάθειας.

Το περί αφέσεως δόγμα της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας

Σύμφωνα με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, μέσω της μετάνοιας συγχωρούνται οι αιώνιες ποινές, όχι όμως και οι πρόσκαιρες, οι οποίες επιβάλλονται από το Θεό για τις αμαρτίες του ανθρώπου. Κατά τη Ρωμαιοκαθολική μάλιστα Εκκλησία, τα επιτίμια έχουν χαρακτήρα ικανοποίησης της θείας δικαιοσύνης και υπομένοντάς τα ο αμαρτωλός μετριάζει τις πρόσκαιρες ποινές. Αν όμως δεν προλάβει να ικανοποιήσει τη θεία δικαιοσύνη ο άνθρωπος, τότε θα υποστεί τις ποινές μετά θάνατον, όπως το καθαρτήριο πυρ της μέσης καταστάσεως. Επιπρόσθετα, οι σχολαστικοί πράττουν και μία ακόμα αιρετική δογματική προσέγγιση, αφού η εκκλησία παρεμβαίνει ή αίρει τελείως τις πρόσκαιρες ποινές. Αποτέλεσμα αυτού είναι οι παπικοί να διακρίνουν την άφεση από το μυστήριο, χαρακτηρίζοντάς τη ουσιαστικά μια δικαστική πράξη. Κατ' αυτούς το μυστήριο συγχωρεί τελικά την αθέτηση και την ενοχή του θείου νόμου. Έτσι και ο Πάπας έχει απόλυτη εξουσία επί των αφέσεων, έχοντας δικαίωμα απεριόριστης παροχής αφέσεων, ενώ κάθε επίσκοπος έχει δικαίωμα να παρέχει λυσίποινα ή αφέσεις 50 ημερών, οι μητροπολίτες 100 ημερών και οι καρδινάλιοι 200 ημερών. Το περί αφέσεως δόγμα στη ρωμαιοκαθολική εκκλησία πρώτη φορά θεσμοθετήθηκε τον 11^ο αιώνα.

Ρωμαιοκαθολική εκκλησία και συγχωροχάρτια

Ως δόγμα, η άφεση αμαρτιών μέσω της έκδοσης συγχωροχαρτιών ήταν άγνωστη στην αρχαία χριστιανική Εκκλησία. Ένας από τους Καθολικούς Εκκλησιαστικούς Πατέρες, ο Αλφόνσους Λιγκουόρι), αναφέρει ότι "δεν υπάρχει δόγμα για το οποίο να αναφέρονται λιγότερα στις Γραφές ή από τους αρχαίους συγγραφείς".

Η ανάπτυξη του δόγματος των αφέσεων (λατ. *Indulgentiarum Doctrina*) έγινε σταδιακά. Το περί αφέσεων δόγμα, βασίζεται στην προϋπόθεση ότι συγχωρούνται μεν στον αμαρτωλό οι αιώνιες ποινές και η ενοχή της αμαρτίας του (διά του σταυρικού θανάτου του Χριστού), όχι όμως και οι πρόσκαιρες ποινές τις οποίες πρέπει να υποστεί, προς ικανοποίηση της προσβληθείσας θείας δικαιοσύνης. Τις εκκλησιαστικές ποινές ή αλλιώς επιτίμια που επιβάλλει ο ιερέας που εξομολογεί, ο πιστός πρέπει να προλάβει να τα εκπληρώσει στην παρούσα ζωή, αλλιώς θα τα υποστεί ως τιμωρίες στο καθαρτήριο, μετά θάνατον. Αυτή η εκπλήρωση των επιτιμιών "προς μείωση της ποινής κάποιου στο καθαρτήριο πυρ", σύμφωνα με το "Ρωμαιοκαθολικό μυστηριακό σύστημα", περιελάμβανε τα έργα μετανοίας, την "προσφορά των υπέρτακτων έργων". Έτσι, ο πιστός μπορούσε να απαλλαχτεί εν μέρει ή εν όλω με νηστείες, προσευχές, γονυκλισίες και τα προσκυνήματα (ευσεβείς οδοιπορίες).

Σταδιακά, όπως αναφέρεται στην *Εκκλησιαστική Ιστορία* του Β. Στεφανίδη, «αι αφέσεις των τιμωριών [*indulgentia*] έλαβον τοιαύτην ανάπτυξιν, ώστε επεσκίασαν τας αφέσεις των αμαρτιών (*remissio peccatorum*) εξ ειλικρινούς μετάνοιας» και ότι «υποσυνειδήτως ή ενσυνειδήτως επιστεύθη, ότι δια των αντισταθμισμάτων αίρονται μετά των τιμωριών και αι αμαρτία». Αρχικά, η πλήρης άφεση αμαρτιών συνδέθηκε αποκλειστικά και μόνο με τις Σταυροφορίες και την καταδίωξη των αιρετικών. Τελικά, το 1476 επί αρχιερατείας του Πάπα Σίξτου Δ', αναγνωρίσθηκε ότι μέσω των «αντισταθμισμάτων» μπορούσε κάποιος να παράσχει απαλλαγή από τις τιμωρίες του καθαρτηρίου πυρός και για κάποιον που είχε ήδη πεθάνει. Τα «αντισταθμίματα» αυτά περιλάμβαναν χρήματα που δαπανούνταν για κάποιον σπουδαίο σκοπό (8ος αιώνας), το θάνατο του ατόμου στη διάρκεια μάχης κατά των απίστων (9ος αιώνας)· όταν άρχισαν οι Σταυροφορίες (11ος αιώνας), περιλάμβαναν τη συμμετοχή σε αυτές,

ενώ όσοι δεν είχαν τη δυνατότητα αυτή, έδιναν χρηματικά ποσά (12ος αιώνας). Όταν τελείωσαν οι Σταυροφορίες, εμφανίστηκαν τα *ιωβηλαία έτη* (13ος αιώνας) κατά τα οποία για να λάβουν άφεση αμαρτιών όφειλαν να μεταβούν στη Ρώμη για διαμονή τουλάχιστο 15 ημερών ή 30 ημερών για Ρωμαίους που θα έκαναν επισκέψεις σε ναούς των αποστόλων, ενώ όσοι δεν μπορούσαν να τα επιτελέσουν αυτά, μπορούσαν να στείλουν χρηματικά ποσά.

Η δογματική ανάπτυξη των θέσεων που υποστήριζαν αυτές τις πρακτικές έγινε επίσης σταδιακά. Έτσι, σύμφωνα με τη διδασκαλία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, οι άγιοι έχουν τη δυνατότητα να εκτελέσουν έργα που πλεονάζουν σε σχέση με τα απαιτούμενα για τη δικαίωση και σωτηρία τους. Κατά συνέπεια, η *αξιομισθία* που περισσεύει από το απολυτρωτικό έργο του Χριστού, μαζί με το πλεόνασμα των αξιομισθιών των αγίων, μπορεί αν διατεθεί από τον Πάπα, που έφερε ως μόνος την εξουσία της διαχείρισης αυτού του πλεονάσματος, να αναπληρωθεί η *αξιομισθία* που λείπει, από ζώντες ή νεκρούς, και έτσι εκ του ισοφαρισμού να δοθεί άφεση των *πρόσκαιρων ποινών*.

Το συγχωροχάρτι, στα λατινικά *indulgentia* (ελληνική μεταφορά, η *ιντουλγκέντσια*, *ιντουλγκέντζα* και *ιντουλγκέντια*), ήταν ένα έγγραφο το οποίο βεβαίωνε άφεση αμαρτιών και το οποίο χορηγούνταν έναντι χρημάτων, υποσχέσεων ή άλλων παραχωρήσεων από εκκλησιαστική αρχή.

Θεολογικό έρεισμα των συγχωροχαρτιών αποτελούσε η αντίληψη της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας, ότι η εξομολόγηση δεν αρκεί για να άρει όλες τις συνέπειες της αμαρτίας, αλλά ότι κάποιες από αυτές παρέμεναν και μετά, μπορούσαν όμως να αντισταθμιστούν από το «πλεόνασμα» καλοσύνης των αγίων, το οποίο διαχειριζόταν η Εκκλησία και συγκεκριμένα ο Πάπας. Η πρακτική της *πώλησης* συγχωροχαρτιών βρήκε ευρεία εφαρμογή στηΔύση ιδίως κατά τον Μεσαίωνα. Αν και καταδικάστηκε επίσημα, η πρακτική αυτή μαρτυρείται στην πράξη έως και τον 20ό αιώνα.

Ο κανονικός τρόπος διανομής των συγχωροχαρτιών είναι με διαδικασία ευλάβειας και αγιότητας. Σε παλαιότερες εποχές όμως, το δόγμα της καθάρσεως της ψυχής είχε τύχει εκμετάλλευσης και τα συγχωροχάρτια, όχι μόνο παρέχονταν στους πιστούς

χωρίς λειτουργική πράξη, αλλά επιπλέον πωλούνταν υποχρεωτικά, ενώ το πρόβλημα είχε επεκταθεί και στην περίπτωση πεθαμένων, που βρίσκονταν ήδη στο καθατήριο, οπότε «η χορήγηση συγχωροχαρτιών γινόταν με καταβολή χρημάτων από τους συγγενείς, πράγμα που έβλαψε και διέσυρε την εκκλησία αυτή στη Δύση».

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία εμφανίστηκαν κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας έγγραφα με την ονομασία «συγχωρητικές επιστολές» ή «συγχωρητικά» ή «συγχωρητήρια γράμματα» ή «συγχωροχάρτια», όχι βέβαια με την παπική σημασία, σύμφωνα με την περιγραφή του Πατριάρχη Δοσίθεου Νοταρά «Περί συγχωρητικών γραμμάτων». Έτσι, στην Ορθόδοξη εκκλησία, έντυπες ή χειρόγραφες ευχές υπέρ ζώντων και κεκοιμημένων, συχνά με την ονομασία *συγχωροχάρτια* ή *συγχωρητικές ευχές* ή και *μετριότητες*, εμφανίστηκαν σποραδικά, με διαφορετικό όμως σκοπό και θεολογικό περιεχόμενο από εκείνα της Καθολικής Εκκλησίας και χωρίς να επιφέρουν οποιαδήποτε αλλαγή στους θεσμούς της μετάνοιας, της εξομολόγησης, της άρσης και λύσης του αφορισμού ή των επιτιμίων, μέσω Οικουμενικής ή έστω τοπικής συνοδικής απόφασης.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι η μετάνοια αποτελεί ένα σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της θρησκευτικής μας ζωής. Γι' αυτό θα πρέπει να συνεχίσουμε να τηρούμε το μυστήριό της έτσι ώστε να διατηρήσουμε την πίστη μας ακλόνητη

Συγχωρητήριο στον ναό Σαν Λουίτζι ντει Φραντσέζι στη Ρώμη. Ο πάπας Ιννοκέντιος Δ' (1195-1254) χορηγεί δέκα ημέρες άφεση σε όποιον προσευχηθεί υπέρ του βασιλιά της Γαλλίας.

Οι πρόσκαιρες ποινές, αφορούν τις ψυχές που δεν έχουν καθαρθεί πλήρως και πηγαίνουν σε έναν τόπο όπου, μέσω των ποινών αυτών, διέρχονται μια κατάσταση ηθικής καθάρσεως. Αυτές οι ψυχές, μπορεί να βαρύνονται με συγγνωστά αμαρτήματα και με ποινές που δεν έχουν εκτίσει στην παρούσα ζωή, τις οποίες όμως

οφείλουν να υποστούν για αμαρτίες που έχουν διαπράξει, έστω και αν, μέσω της μετανοίας, έχουν ήδη συγχωρεθεί για αυτές. Συνεπώς, ένας νεκρός ή ένας ζωντανός όταν θα πέθαινε θα μπορούσε να απαλλαγεί από τις πρόσκαιρες αυτές ποινές με τη βοήθεια του πλεονάσματος έργων του Χριστού και των Αγίων^[13]. Βέβαια, σύμφωνα με το θεολογικό τους υπόβαθρο, τα συγχωροχάρτια δεν δίνονταν με σκοπό να εξασφαλίσουν την είσοδο του πιστού στον Παράδεισο.

Έτσι, με το λεγόμενο *συγχωροχάρτι* παρεχόταν η πιστοποίηση ότι ο πιστός είχε παράσχει τα αντισταθμίσιμα που απαιτούνταν για να απαλλαγεί από τις εκκλησιαστικές τιμωρίες αλλά και από τη φωτιά του Καθαρηθρίου. Με βάση αυτό το συγχωροχάρτι ήταν δυνατή η παροχή άφεσης αμαρτιών από τον εξομολογητή ιερέα, ή αργότερα (13ος αιώνας) από ειδικούς εξομολογητές που ήταν παρόντες κατά την αγοραπωλησία των συγχωροχαρτιών. Το συγχωροχάρτι περιείχε και εξομολογητική επιστολή μέσω της οποίας μπορούσε ο πιστός στο μέλλον για μία φορά στη ζωή του ή για μία φορά που θα κινδύνευε η ζωή του να λάβει από οποιονδήποτε εξομολογητή ιερέα άφεση για όλα τα αμαρτήματά του.

Τον 13ο αιώνα η συγχωρητική ευχή πήρε άλλη μορφή. Σε αυτές πλέον δεν καταγραφόταν ότι ο ιερέας παρακαλούσε τον Θεό να συγχωρήσει τον αμαρτωλό αλλά ότι ο ίδιος τον συγχωρούσε ("*ego te absolvo*", δηλαδή «εγώ σε συγχωρώ»). Με αυτό τον τρόπο έπαψε να τονίζεται η ανάγκη για ειλικρινή μετάνοια και άρχισε ο εγκωμιασμός της πώλησης των συγχωροχαρτιών, τα οποία θεωρούνταν πλέον ότι μπορούσαν να απαλλάξουν το άτομο και από την ενοχή της αμαρτίας.

Στην πράξη, το δόγμα της άφεσης αμαρτιών από την Εκκλησία παραχώρησε τεράστιο έλεγχο στους πάπες επί των συνειδήσεων των ανθρώπων, καθώς η εξουσία τους επεκτεινόταν με αυτό τον τρόπο πέρα από τα όρια του υλικού κόσμου^[14]. Με αυτό τον τρόπο, η μετάνοια έπαψε να είναι θέμα ειλικρίνειας και άρχισε να μετατρέπεται σε ζήτημα οικονομικό.

Στην προσπάθεια του να υποκινήσει όλο και περισσότερα άτομα να καταταγούν στις ομάδες των Σταυροφόρων, ο Άγιος Βερνάρδος (1090-1153) έκανε και προφορική αξιοποίηση των συγχωροχαρτιών: «*Πάρτε επάνω σας το σημείο του σταυρού και θα*

αποκτήσετε σε αντίστοιχη ποσότητα την άφεση όλων των αμαρτιών σας»^[15]. Έτσι, φαινόταν να δίνεται η ευκαιρία στους ανθρώπους, οι οποίοι αισθανόταν ότι βρίσκονταν παγιδευμένοι σε έναν κόσμο αμαρτίας, να έχουν ένα νέο ξεκίνημα. Η εκμετάλλευση αυτής της θεολογικής πρακτικής έφτασε στο σημείο να γενικεύεται σε τέτοιο βαθμό που να παρέχονται συγχωροχάρτια προκαταβολικά, ακόμη και επί χιλιάδων ημερών διάρκειας, σε πιστούς οι οποίοι θα επισκέπτονταν την εικόνα του Πάπα ή θα επαναλάμβαναν μια συγκεκριμένη προσευχή^[16]. Μάλιστα η διάθεση αυτών έφθασε την έννοια του εμπορίου συγχωροχαρτιών και μάλιστα μια σημαντική και κερδοφόρα επιχείρηση. Ασκούνταν μεγάλη πίεση από κληρικούς και περιφερόμενους μοναχούς και κήρυκες ώστε να αγοράζει -ιδιαίτερα στα χωριά— ο λαός συγχωροχάρτια, εκμεταλλευόμενοι τις δεισιδαιμονίες, την αφέλεια και τους φόβους τού λαού. Αν δεν κατάφεραν να τους πείσουν να αγοράσουν, τότε «οι χορηγοί της άφεσης» (pardoners) χρησιμοποιούσαν τη συγκαλυμμένη απειλή της Ιεράς Εξέτασης, τους εξέταζαν αν ήξεραν το Πάτερ ημών ή το Άβε Μαρία, τους εξανάγκαζαν να ακούσουν κηρύγματα ή ακόμη και τους φυλάκιζαν. Ο Λούθηρος δήλωσε αργότερα ότι "όλες οι θέσεις του Χους ήταν ορθόδοξες".

Ο Γιαν Χους δεμένος σε πάσσαλο κήκε ζωντανός στην πυρά το1415.

Η κατάσταση αυτή οδήγησε στο να υψωθούν πολλές φωνές διαμαρτυρίας, τόσο από τον απλό λαό όσο και από κάποιους ανώτερους κληρικούς. Για παράδειγμα,

ο Βοημός Γιαν Χους (1369;-1415), από την Πράγα, επηρεασμένος σημαντικά από τον καθηγητή της Οξφόρδης Τζον Ουϊκλιφ, οι θέσεις - απόψεις του οποίου είχαν καταδικαστεί, κήρυττε δημόσια κατά συγκεκριμένων τακτικών της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και έδινε έμφαση στην μελέτη των Γραφών. Αν και ήταν Καθολικός ιερέας και πρύτανης του Πανεπιστημίου της Πράγας, κατέγραψε κατηγορητήριο εναντίον πρακτικών της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, περιλαμβανομένων και των συγχωροχαρτιών. Ως επακόλουθο, καταδικάστηκε και αφορίστηκε από την Εκκλησία το 1410. Στη Σύνοδο της Κωνσταντίας καταδικάστηκε επίσημα ως αιρετικός και – καθόσον αρνήθηκε να ανακαλέσει – κάηκε ζωντανός στην πυρά δεμένος σε πάσσαλο το 1415. Αλλά και ο Ιταλός μοναχός Ιερώνυμος Σαβαναρόλα για τον ίδιο λόγο απαγχονίστηκε και κάηκε (15ο αιώνα). Οι αντιδράσεις όμως αυτές επεκτάθηκαν και μερικές δεκαετίες αργότερα, τον Οκτώβριο του 1517, ο Μαρτίνος Λούθηρος, Γερμανός μοναχός και καθηγητής της θεολογίας, προβληματιζόμενος σοβαρά για την κατάπτωση της Δυτικής Εκκλησίας επιτέθηκε στην πώληση συγχωροχαρτιών και θυροκόλλησε μια λίστα με 95 θέσεις διαμαρτυρίας στην πόρτα του ναού της Βιτεμβέργης^[19]. Αφορμή για αυτή την αντίδραση του Λούθηρου αποτέλεσε η δράση ενός Δομινικανού μοναχού, του Γιόχαν Τέτζελ, ο οποίος με εντολή του πάπα συγκέντρωνε χρήματα μέσω πώλησης συγχωροχαρτιών στους Γερμανούς πιστούς με σκοπό την οικονομική ενίσχυση της οικοδόμησης της Βασιλικής του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη^[20]. Ο ίδιος έλεγε ότι *«μόλις ο ήχος του χρυσού νομίσματος ακουστεί πέφτοντας στον δίσκο, η ψυχή αναπηδάει έξω από το καθαρτήριο πυρ»*, δηλαδή τον τόπο τιμωρίας της. Τα γεγονότα της περιόδου εκείνης αποτέλεσαν τη λεγόμενη Μεταρρύθμιση.

Το 1567, η Σύνοδος του Τριδέντου της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας με επικεφαλής τον Πάπα Πίο Ε' επιβεβαίωσε μέσω ειδικού κανόνα την *«εξουσία που της χορήγησε ο Χριστός»* να χορηγεί άφεση μέσω συγχωροχαρτιών. Όρισε ότι θα πρέπει να *«αναθεματίζονται εκείνοι που είτε θεωρούν ότι είναι άχρηστα είτε αρνούνται ότι η Εκκλησία έχει την εξουσία να τα χορηγεί»*. Επίσης, ανέφερε ότι η *«καταχρήσεις»* αυτού του προνομίου οδήγησαν στην *«βλασφήμιση του αξιότιμου ονόματος των Συγχωροχαρτιών από τους αιρετικούς»*. Επίσης, απαγόρευσε την πώλησή

τους^[21] "καταργώντας όλα τα άνομα κέρδη" που προερχόταν από την πώλησή τους και διέταξε τη διενέργεια σχετικών ελέγχων από τους επισκόπους. Διευκρίνησε ότι οι καταχρήσεις αυτές πήγαζαν — εκτός από την προφανή και καταδικαστέα αισχροκέρδεια — από δεισιδαιμονία, άγνοια και ασέβεια.

Οικονομική θεώρηση των συγχωροχαρτίων.

Τα συγχωροχάρτια αποτέλεσαν μια σημαντικότερη πηγή εσόδων για την καθολική εκκλησία, καθώς οι πιστοί καλούνταν να προσφέρουν χρήματα για να κερδίσουν τη συγχώρεση. Επιπλέον, η άυλη αυτή υπηρεσία της απαλλαγής από τις ποινές του καθαρτηρίου, έπαιρνε υλική μορφή στη μορφή του συγχωροχαρτίου, που αποδείκνυε και υπενθύμιζε την απαλλαγή αυτή.

Την εποχή των Σταυροφοριών, από τον 11ο μέχρι τον 14-15ο αιώνα, η μεγαλύτερη προσφορά που μπορούσε να κάνει οποιοσδήποτε κάτοικος της Ευρώπης προς την εκκλησία ήταν να «πάρει το σταυρό» (να γίνει σταυροφόρος). Αμέσως μικρότερη προσφορά ήταν η οικονομική ενίσχυση των Σταυροφοριών, μέσα από τις έκτακτες φορολογίες των βασιλέων της εποχής που είτε είχαν πάρει το σταυρό οι ίδιοι, είτε υποστήριζαν τους ευγενείς τους στην οργάνωση των εκστρατειών για τις Σταυροφορίες. Αντίστοιχα, η Καθολική Εκκλησία συγκέντρωνε χρήματα μέρος από τα οποία χρησιμοποιούσε για τη χρηματοδότηση των Σταυροφοριών και των μαχών κατά των Τούρκων^[23], με εισφορές, σημαντικό μέρος των οποίων αποτέλεσαν και τα έσοδα από τα συγχωροχάρτια. Οι Σταυροφορίες που οργανώθηκαν στην Ιταλία τον 14ο αιώνα διεξάγονταν κυρίως από μισθοφόρους οι οποίοι συντηρούνταν μέσω υπέρρογκης φορολογίας που επέβαλε η εκκλησία και περιστασιακά από την επιτυχημένη προώθηση των συγχωροχαρτιών.

Κριτική της Ορθόδοξης εκκλησίας.

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία απουσιάζει πλήρως η θεολογική βάση του Καθαρηρίου, των συγγνωστών και θανάσιμων αμαρτημάτων και του πλεονάσματος των καλών πράξεων των Αγίων, που αποτέλεσαν τη βάση για τα συγχωροχάρτια που χορήγησε η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Παρ' όλα αυτά, ένας περιορισμένος αριθμός Πατριαρχών της Ορθόδοξης Εκκλησίας, κυρίως στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, εξέδωσαν σε άγνωστο αριθμό έντυπα, που ονομάζονταν *συγχωροχάρτια*, *συγχωρητήρια*, *συγχωρητικές ευχές* ή και *μετριότητες*.

Όπως αναλύεται παρακάτω, τα έντυπα αυτά δεν λειτούργησαν ως χαρτιά σωτηρίας, αλλά ανέγραφαν τις σχετικές με την περίπτωση ευχές όπως προβλεπόταν στα εκκλησιαστικά λειτουργικά κείμενα, ώστε να εξυπηρετήσουν τις εξής ανάγκες:

1. Συνόδευαν τα σχετικά έγγραφα του πατριαρχείου που επικύρωναν την άρση, από την ενδημούσα σύνοδο, σοβαρών εκκλησιαστικών επιτιμιών ή και αφορισμού ζώντων, ή την άρση αφορισμού κεκοιμημένων. Σκοπός της ονομαστικής, χειρόγραφης ή και έντυπης *συγχωρητικής ευχής* ήταν να διαβαστεί από τους κατά τόπους πνευματικούς ιερείς ή μητροπολίτες, κατά τη διάρκεια της προβλεπόμενης από την περίπτωση ακολουθίας, αφού πρώτα γινόταν κοινοποίηση της συνοδικής απόφασης εντός του ναού, συνήθως τις Κυριακές ή σε ημέρες εορτής.

2. Κατ' εξαίρεση, και μόνο για το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, λόγω των σοβαρών οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε ως προς τη διάσωση των Αγίων Τόπων (συνεχείς τακτικοί και έκτακτοι φόροι, τόκοι αυτών, επισκευές λόγω παλαιότητας ή καταστροφών), δόθηκε με επικύρωση από το πατριαρχείο Κων/πόλεως, το προνόμιο διανομής μεγάλου αριθμού τέτοιων εντύπων ώστε:

- Προαιρετικά, "*χάριν ευχής και ευλογίας*" και μετά από εξομολόγηση, να χορηγείται στους επισκέπτες των αγίων τόπων (τους λεγόμενους και *χατζήδες*), με αντάλλαγμα την εισφορά τους για τη διάσωση των χριστιανικών μνημείων. Για τους επισκέπτες αυτούς, τα *συγχωροχάρτια* με την υπογραφή του πατριάρχη, αποτελούσαν και τιμητικό τεκμήριο για την πραγματοποίηση του μακρινού ταξιδιού τους.

- Επίσης προαιρετικά, δωρεάν ή με αντάλλαγμα κάποια εισφορά για τις ανάγκες του πατριαρχείου των αγίων τόπων, τα συγχωροχάρτια μπορούσαν να δωθούν ή να αποσταλούν ανώνυμα (δηλ. με κενούς τους χώρους συμπλήρωσης ονομάτων), με σκοπό να γραφτούν από ιερέα στον τόπο των αποδεκτών, ονόματα ζώντων ή κεκοιμημένων (μεμονωμένα ή και ολόκληρων οικογενειών) ώστε να πραγματοποιηθεί μνημόνευση αυτών επάνω στην αγία τράπεζα. Η πρακτική αυτή κατά παρόμοιο τρόπο διατηρείται μέχρι και σήμερα, με την αναγραφή των ονομάτων των πιστών στα λεγόμενα δίπτυχα.
- Στην Ορθόδοξη εκκλησία, έντυπες ή χειρόγραφες ευχές υπέρ ζώντων και κεκοιμημένων, συχνά με την ονομασία συγχωροχάρτια ή συγχωρητικές ευχές ή και μετριότητες^[2], εμφανίστηκαν σποραδικά, με διαφορετικό όμως σκοπό και θεολογικό περιεχόμενο από εκείνα της Καθολικής Εκκλησίας και χωρίς να επιφέρουν οποιαδήποτε αλλαγή στους θεσμούς της μετάνοιας, της εξομολόγησης, της άρσης και λύσης του αφορισμού ή των επιτιμίων, μέσω Οικουμενικής ή έστω τοπικής συνοδικής απόφασης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ❖ Η εξομολόγηση είναι ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα μυστήρια της Εκκλησίας μας
- ❖ Εδώ και αιώνες αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα μυστήρια, το οποίο διατηρείται άθικτο κατά το περασμά τους.
- ❖ Η αμαρτία μπορεί να γίνει η καταστροφή μας και υπάρχει μόνο ένας τρόπος να καταπολεμηθεί, η “ΜΕΤΑΝΟΙΑ”
- ❖ Η επιλογή του πνευματικού πρέπει να γίνεται με πολλή προσοχή και να βασίζεται σε κάποιες προϋποθέσεις.
- ❖ Ένας χριστιανός πρέπει να πρέπει να επισκέπτεται τον πνευματικό του τουλάχιστον τρεις φορές το χρόνο, για να διατηρείται η επαφή μεταξύ τους, αλλά και όποτε αισθάνεται την ανάγκη να το κάνει.
- ❖ Ο Χριστιανισμός διαθέτει το πιο δίκαιο και σωστό «σύστημα» συγχώρεσης σε σύγκριση με τις υπόλοιπες θρησκείες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διαγράψωμεν, ἀγαπητοί, τὰ τῆς μετανοίας φάρμακα, ἵνα τῷ τῆς σωτηρίας λιμένι προσδράμωμεν. Ἐτρώθημεν τῇ ἀμαρτίᾳ· ἰαθῶμεν τῇ μετανοίᾳ· διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ διάβολος ἔτρωσε· διὰ τῆς μετανοίας ὁ Χριστὸς ἐθεράπευσεν· ἐκεῖνος διὰ τῆς ἀμαρτίας τὰς ρίζας κατεβάλετο· ὁ Κύριος πρόρριζον τὴν ἀμαρτίαν τῇ ἀξίνῃ τῆς μετανοίας ἐξέτεμεν. Ἴδου γὰρ, φησὶν, ἡ ἀξίνη ἐπὶ πᾶν δένδρον κεῖται. Πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

Ὁ διάβολος τὴν ἀμαρτίαν ὡς ζιζάνιον ἔσπειρε· ὁ Χριστὸς τῇ δρεπάνῃ τῆς μετανοίας τὴν ζιζανιώδη ἀμαρτίαν ἀπέκειρε. Κακὸν πάθος ἡ ἀμαρτία, ἀλλὰ καλὸν προᾶγμα ἡ μετάνοια. Φύγωμεν τοίνυν τὴν φοβεράν, καὶ στέρξωμεν τὴν ποθεινὴν.

Δι' ἀμαρτίας ὁ διάβολος εἰς τὴν γέενναν ὀδηγεῖ· διὰ μετανοίας ὁ Χριστὸς εἰς τὴν βασιλείαν χειραγωγεῖ. Ἥμαρτες; Ἡσύχασον· οὐ γὰρ τὸ ἀμαρτεῖν τοσοῦτον δεινὸν, ἀλλὰ τὸ ἐμμεῖναι τῇ ἀμαρτίᾳ κακόν· τὸ μὲν γὰρ ἀπολογία ἔχεται, τὸ δὲ ἀσύγγνωστον τιμωρίαν ἀποφέρειται. Ἐπεὶ καὶ ὁ Πέτρος ἀρνησάμενος ἡμαρτε, καὶ Παῦλος διώκων τὸν Χριστὸν παρηνόμησε, καὶ Δαυΐδ μοιχείαν καὶ φόνον ἐργασάμενος, ἄξια θανάτου ἐπραξεν. Ἀλλ' εἰ καὶ ὡς ἄνθρωποι ἡμαρτον, ἀλλ' ὡς ἅγιοι μετενόησαν· καὶ εἰ ἀπροόπτως τοῖς δικτύοις τῆς ἀμαρτίας περιέπεσαν, ἀλλὰ τὴν λύμην τῆς ἀπιστίας ἐκ τῶν τῆς διανοίας ὀφθαλμῶν ἀφελόμενοι, προσέδραμον τῇ μετανοίᾳ, ἵνα δι' αὐτῆς τὴν

ἄφεισιν τῶν πλημμελημάτων ἀπενέγκωνται. Δεῦτε οὖν, καὶ ἡμεῖς προσδράμωμεν τῇ μετανοίᾳ. Εἰ γὰρ καὶ ἐφόρτισεν ἡμᾶς ὁ διάβολος τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ κουφίζει ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου Μαρίας, τῇ μετανοίᾳ τὸ φορτίον τῆς ἁμαρτίας εἰς ἑαυτὸν ἀναδεχόμενος· Ἴδε γὰρ, φησὶν, ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.

Ὁ διάβολος γὰρ τὴν ἁμαρτίαν τοῖς ἀνθρώποις ἐπέθηκεν· ὁ Κύριος τὴν ἁμαρτίαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀνέλαβεν. Ἐκεῖνος ἔδωκε τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα τῆς ἁμαρτίας ἕνεκεν ἀπολέσῃ τὸν ἄνθρωπον· ὁ Κύριος ἔλαβε τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐλευθερώσῃ τὸ ἀτόπημα. Πρὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας φοβερός ἦν ὁ διάβολος, πρὸ τοῦ σταυροῦ ἀφόρητος ἦν ἡ ἁμαρτία· ὁ δὲ σταυρὸς νῦν ἔθλασε τῆς ἁμαρτίας τὰ κέντρα· φανεῖς ἐπὶ γῆς ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὡς ἀστραπὴν ἐπὶ τὸ τῆς γῆς χωρίον τὸν διάβολον κατέπαυσεν· Εἶδον γὰρ, φησὶ, τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα.

Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐλυμήνατο τοῦ θανάτου τὴν βασιλείαν. Εἰ γὰρ καὶ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐν τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος· ἀλλ' ὅμως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου παίγιον καὶ νηπίοις γέγονεν ὁ θάνατος.

Διὸ πάντες μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν ἐπικερτομοῦντες τοῦ θανάτου τὸν τῦφον, λέγομεν· Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ἄδη, τὸ νίκος; Πρὸ τοῦ σταυροῦ καὶ ἡ τοῦ ὄφραως συμβουλή θάνατον ἔπνεε· μετὰ δὲ τὸν σταυρὸν, μετὰ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, ἰδοὺ καὶ πρεσβῦται καὶ γυναῖκες, μείρακές τε καὶ ἔφηβοι, ὥσπερ ληνοβάται βοτρύων, οὕτω καὶ αὐτοὶ πατοῦσιν ἐπάνω ὄφραως καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.

Ταῦτα ἔφην, ἵνα δείξω τῆς ἁμαρτίας τὴν πτώσιν, καὶ τῆς μετανοίας τὴν δύναμιν.

Μὴ ὀξύνης οὖν καθ' ἑαυτοῦ τῆς ἁμαρτίας τὸ κέντρον, μὴ ἡ σὴ ῥαθυμία ἀκόνη γένηται τῆς ἁμαρτίας. Οὐ κατακρίνη ὅτι ἡμαρτες, ἀλλὰ τιμωρῆ ὅτι ἁμαρτήσας οὐ μετενόησας. Ὅσπερ γὰρ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματός σου γινώσκων ὁ Κύριος, τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην τοῖς ἀνθρώποις ἐπέτρεψε, καὶ πόας πρὸς τὴν ἰατρούσας τὴν γῆν βλαστάνειν ἐποίησεν· οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς εἰδὼς τὸ εὐόλισθον, καὶ τῆς ἁμαρτίας τὰ τραύματα, ὡς ἀλεξητήριον ψυχῶν, τὴν μετάνοιαν ἔδωκε, καὶ ταῖς θείαις

καὶ πνευματικαῖς βίβλοις τὰς τῆς μετανοίας ἀφορμὰς ὡσπερ βοτάνας ἐνέθηκεν, ἵνα ἕκαστος ἡμῶν ἐντεῦθεν ἔχων τῆς ἰατρείας τὸ ἔμπλαστρον, φύγη τὸ πάθος, ἐπιθεὶς ἑαυτῷ διὰ τῆς πίστεως.

Ἀλλὰ μὴ μέχρι ῥημάτων στῆ ἡμῶν ἡ μετάνοια· ἄτοπον γὰρ διὰ ῥημάτων μὲν ὑφαίνεσθαι τὴν μετάνοιαν, διὰ πραγμάτων δὲ μὴ οἰκοδομεῖσθαι τὴν Ἐκκλησίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ὁμολόγησόν σου τὰ πλημμελήματα, ἄνθρωπε, ἐξαγόρευσόν σου τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα λάβῃς σου τὴν ἄφεσιν τῆς ἁμαρτίας.

Ἐξαγορεύων, τῆς ἀφέσεως τῶν πλημμελημάτων δέχη τὴν δωρεάν. Μάρτυς ἰκέσθω Δαυῖδ ὁ λέγων· Εἶπα, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφήκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. Νῦν ἐὰν εἴπῃς σου τὸ πλημμέλημα, εὐρίσκεις σου τὴν συγχώρησιν· φιλανθρωπίας γὰρ ὁ παρῶν καιρὸς· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ θρηνῶν ἀνόνητα θρηνήσεις, καὶ μεταμελόμενος οὐκ ἀπολαύσεις τῆς συγχωρήσεως.

Ἐν γὰρ τῷ ἄδη τίς ἐξομολογήσεταιί σοι;

Εἰ δὲ καὶ ἐξομολογήσῃ τὸ πλημμέλημα τότε, ὠφελήσεις σαυτὸν οὐδέν. Καὶ γὰρ ὁ πλούσιος ὀργῶν τοῦ Λαζάρου τὴν ἔνδειαν εἰς εὐθηνίαν μεταβληθεῖσαν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ περιουσίαν εἰς ἄπειρον πτωχείαν καταπεσοῦσαν, ἔστνε μὲν, οὐκ ἠλεεῖτο δέ· ἐθρήνει καὶ ὠδύρετο, ἀλλ' οὐκ ἀπήλαυσε παρακλήσεως· ἐζήτει ἔλεον, ἀλλ' οὐκ ἔλαβεν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς αἰτούμενος, μεταδοῦναι οὐκ ἠθέλεν.

Ἐπλούτησεν ὦδε, ἀλλ' ἐπτώχευσεν ἐκεῖ· ὦδε μεγάλα ἐφύσα ἐπὶ πλούτῳ, ἐκεῖ ἔλεεινὰ ἐφθέγγετο ἐπὶ πενίᾳ· ὦδε οἴνων εἶχε χειμάρρους καὶ μύρων πηγὰς, ἐκεῖ καὶ σταγόνα ὕδατος ζητῶν οὐκ ἐλάμβανεν, ἀλλ' ὦδε κάκεισε περιέρρει, ὑπὸ τοῦ ἀῦλου πυρὸς κατατηκόμενος. Προσδράμωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τῇ μετανοίᾳ· μετανοίας γὰρ καιρὸς· σβέσωμεν τῆς ἁμαρτίας τὴν φλόγα τῇ δρόσῳ τῆς μετανοίας· μὴ τῇ μακροθυμίᾳ τοῦ Θεοῦ προσχῶν, ἀμεταμέλητον κτήσῃ καρδίαν· μὴ σου σκληρύνῃ τὴν γνώμην ἢ τοῦ Θεοῦ χρηστότης. Τὸ γὰρ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἀγείρει καὶ ἄγει.

Ὅρα οὖν μὴ κατὰ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμεταμέλητον καρδίαν θησαυρίσης σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἕκαστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἥμαρτες; Μετανόησον· μὴ διὰ τῆς ῥαθυμίας ἀνίατον σεαυτῷ τὸ πάθος ποιήσης. Σκότος ἀλλοιοῦται, φωτὸς φανέντος· καὶ ἁμαρτία ἀφανίζεται, μετανοίας ὀφθείσης. Γεωργὸς ἑαυτοῦ γένου· ὡς ζιζάνιον ἔκτιλον τὴν

ἀμαρτίαν, ὡς ἄκανθαν θέρισον τὴν παρανομίαν, ὡς ἀγριελαίου κλάδον, ὡς ἀνήμερον καὶ ἄκαρπον φυτὸν ἔκκοψον τὴν ἀμαρτίαν.

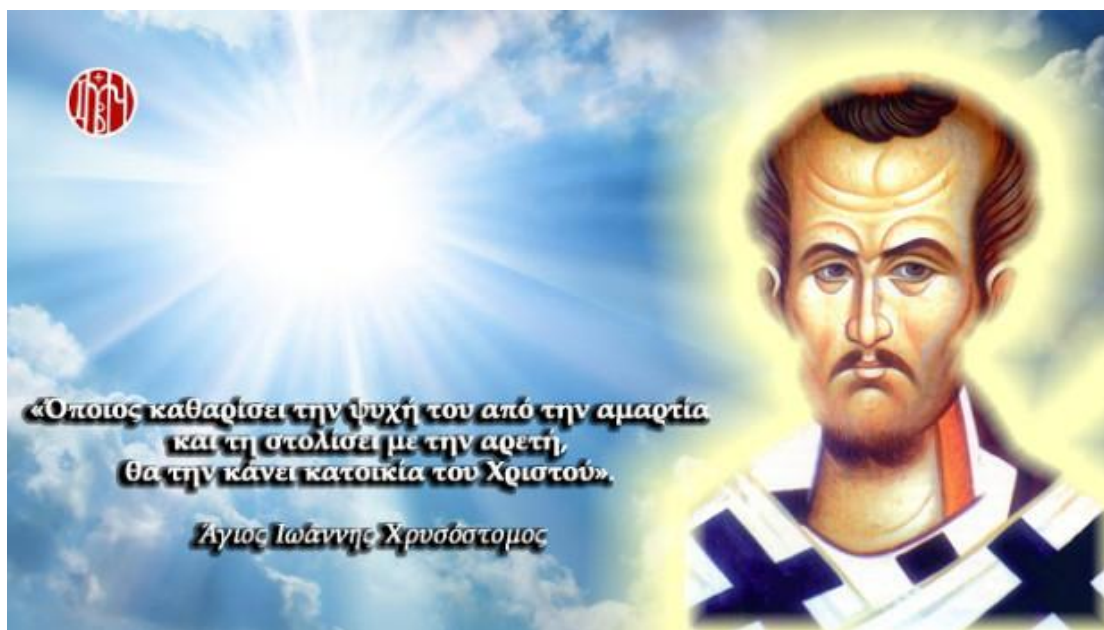
Χαίρουσι δαίμονες ἀμαρτίαν ὀρώντες, ἀγάλλονται ἄγγελοι μετάνοιαν καθορώντες.

Εὐφραίνονται γὰρ, φησὶν, οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν κυριακὴν φωνὴν, ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι. Μὴ γυμνώσης σαυτὸν, ἄνθρωπε, μὴ ῥίπτῃς τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν παντευχίαν, ἵνα μὴ εὐάλωτος γένη τοῖς πολεμίοις· τῷ τῆς μετανοίας θυρεῶ δέχου καὶ τίνασσε τῆς ἐπιθυμίας τὰ βέλη.

Ἥδεῖα ἢ πορνεία, ἀλλ' ἐπιβλαβής· τραχεῖα ἢ σωφροσύνη, ἀλλ' ἐπωφελής. Ἡ πορνεία συμπράττουσαν ἔχει τοῦ σώματος τὴν φύσιν· ἡ σωφροσύνη συνεργοῦσαν ἔχει τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν. Ὅπου τοίνυν πορνεία, ἐκεῖ ὁ διάβολος κατοικεῖ ὅπου δὲ σωφροσύνη, ἐκεῖ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπαναπαύεται. Διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Παῦλος λέγει· Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθείρει τοῦτον ὁ Θεός· καὶ πάλιν φησὶν· Ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνῃς μέλη; Μὴ γένοιτο. Στήσωμεν οὖν τῆς ἀμαρτίας τὴν ῥύμην τῇ ἀγκύρᾳ τῆς μετανοίας, ἵνα μὴ ἡ ἐπάλληλος τῶν ἐπιθυμιῶν ἀντίπνοια ναυάγιον ἡμᾶς ὑπομεῖναι παρασκευάσῃ. Ἄλλ' οἱ μὲν πλωτῆρες ναυάγιον ἐν ὕδασι ὑπομένουσιν, οἱ δὲ ἀμαρτωλοὶ εἰς τὸν ποταμὸν τοῦ πυρὸς τὸν ῥέοντα ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ὡσεὶ μόλιβδος καταποντίζονται, οὐ σὺν ἄρμασι καὶ ἵπποις, ἀλλὰ σὺν λογισμοῖς καὶ γνώμασι. Αἰδεσθῶμεν οὖν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀγαθότητα, ἐντρέπωμεν αὐτοῦ τὰ πάθη, μὴ ματαιώσωμεν αὐτοῦ τοὺς μώλωπας, μὴ τὴν αἰσχρὰν ἡδονὴν τῆς καλῆς αὐτοῦ προκρίνωμεν ἡδονῆς καὶ ἐντολῆς, μὴ κακοῖς τὸν εὐεργέτην ἀμειψώμεθα, μὴ λάβωμεν αὐτοῦ τὰ μέλη, καὶ ποιήσωμεν πόρνῃς μέλη· οὐκ ἐσμὲν γὰρ ἑαυτῶν κύριοι· τιμῆς ἠγοράσθημεν. Τίς δὲ ἡμᾶς ἀπέδοτο, ἢ τίς ἡμᾶς ὠνήσατο; Ὁ διάβολος ἡμᾶς ἀπέδοτο διὰ τῆς ἀμαρτίας, ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασε διὰ τῆς δικαιοσύνης. Πῶς δὲ ἡμᾶς ἠγόρασε; χρυσίον, ἢ ἀργύριον δούς; Οὐχὶ, ἀλλὰ τὸ οἰκεῖον αἷμα τὸ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολὺ· πάσας γὰρ ἡμῶν τὰς ἀμαρτίας ἠγόρασε· πολλὰ δὲ εἰσι, καὶ ποικίλως καὶ διαφόρως ἐνοχλοῦσαι ἡμῶν τὴν σωτηρίαν. Ποίας ἀμαρτίας; Τὰς τοῦ νόμου· ἀλλ' οὐχ ὅτι ὁ νόμος ἀμαρτία, μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὅτι ἐκτὸς νόμου ἀμαρτίαν οὐκ ἦδεν. Ἐπεὶ οὖν ὁ νόμος ὡς παραβάτην με ἔνοχον κατάρας ἐποίει, διὰ τοῦτο ἐλθὼν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς ἐξηγόρασέ με ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου,

γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. Μὴ τὴν πάνδημον οὖν πρόνοιαν τοῦ διαβόλου προκρίνωμεν τῆς οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ· μὴ πρὸς χάριν τῆς ἁμαρτίας παραδράμωμεν τῆς μετανοίας τὸ κάλλος.

Εἰ φοβῆ τὴν ἀπειλὴν, κατάφυγε ἐπὶ τὴν ἐντολήν· εἰ μὲν μέλλουσιν κρίσιν ἀποδρᾶσαι θέλεις, ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν· τουτέστιν, ἀπόθου τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐργάτης γένου τῆς μετανοίας, ἵνα ὁ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τῶν ἁμαρτωλῶν ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτοὺς, ἀποδεξάμενός σου τῆς ψυχῆς τὴν προθυμίαν, χαρίσῃται σοι τὴν ἄφεσιν τῆς ἁμαρτίας· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τῶν εἰρημένων αἶνον καὶ δόξαν ἀναπέμπωμεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Περί μετανοίας

Ὅπως ακριβῶς δὲν ἔχουν καμιά ωφέλεια οἱ γεωργοὶ που σπέρνουν τὸ σπóρο στο δρόμο, ἔτσι οὔτε κι εμεῖς ἔχομε κανένα ὄφελος ἀπὸ τὸ να μας ὀνομάζουν Χριστιανούς, ἀν τὰ ἔργα μας δὲν εἶναι σύμφωνα με τὸ ὄνομά μας. Καὶ ἀν θέλετε να σὰς παρουσιάσω ἀξιόπιστο μάρτυρα τὸν ἀδελφóθεο Ἰάκωβο που λέγει· ἡ πίστη χωρὶς τὰ

έργα είναι νεκρή (Ιακ. 2,17). Άρα λοιπόν παντού είναι αναγκαία και η εκτέλεση των έργων γιατί όταν απουσιάζουν αυτά, δεν μπορεί να μας ωφελήσει η ονομασία του Χριστιανού. Και μη απορήσεις. Γιατί, πες μου, ποιο κέρδος έχει ο στρατιώτης από την κατάταξη του στο στρατό, αν δεν είναι άξιος για την εκστρατεία και δεν πολεμά για τον βασιλιά από τον οποίο τρέφεται; Ίσως, αν και είναι φοβερό το λεγόμενο, θα ήταν προτιμότερο να μη στρατευθεί, παρά να στρατευθεί και ν' αμελεί για την τιμή του βασιλιά γιατί, πως δεν θα τιμωρηθεί αυτός που τρέφεται από το βασιλιά, αλλά δεν αγωνίζεται για το βασιλιά; Και τι λέγω για το βασιλιά; μακάρι να φροντίζαμε έστω και για τις ψυχές μας.

Και πως, λέγει, μπορώ να ζω μέσα στον κόσμο και ανάμεσα στα κοσμικά πράγματα και να σωθώ; Τι λες, άνθρωπε; Θέλεις με συντομία να σου δείξω ότι δεν είναι ο τόπος που σώζει, αλλά ο σωστός τρόπος ζωής και η προαίρεση; Ο Αδάμ έπαθε το ναυάγιο σαν σε λιμάνι μέσα στον παράδεισο (Γεν. 3) ο Λωτ πάλι διασώθηκε σαν σε πέλαγος μέσα στα Σόδομα (Γεν. 19)· ο Ιώβ πέτυχε τη δικαίωση επάνω στην κοπριά (Ιώβ 2), ενώ ο Σαούλ, αν και ζούσε μέσα στους θησαυρούς, έχασε και την εδώ βασιλεία και την εκεί (Α'' Βασ. 18)...

Γνωρίζοντας αυτά και φέρνοντας στη μνήμη μας τη φοβερή ημέρα και σκεπτόμενοι το πυρ εκείνο και τα φοβερά κολαστήρια, ας επιστρέψουμε από το πλανεμένο δρόμο μας. Γιατί θα ρθει ώρα που θα διαλυθεί το θέατρο του κόσμου αυτού δεν είναι δυνατό μετά το πέρας αυτής της ζωής να κάνει κανείς κάτι, δεν είναι δυνατό να στεφανωθεί μετά τη διάλυση του θεάτρου. Αυτός είναι ο καιρός μετανοίας, ενώ εκείνος κρίσεως· αυτός είναι ο καιρός των αγώνων, ενώ εκείνος των στεφάνων· αυτός είναι ο καιρός του κόπου, ενώ εκείνος της ανέσεως· αυτός ο καιρός των καμάτων, ενώ εκείνος της ανταποδόσεως. Συνέλθετε, παρακαλώ, αφυπνισθείτε και ας ακούσομε με προθυμία τα λεγόμενα. Ζήσαμε για τη σάρκα, ας ζήσομε και για το πνεύμα· ζήσαμε για τις ηδονές, ας ζήσομε και για τις αρετές· ζήσαμε με αδιαφορία, ας ζήσομε και με μετάνοια. Γιατί υπερηφανεύεται το χώμα και η στάχτη; (Εκκλ. 10, 9). Τι φουσκώνεις από αλαζονεία, άνθρωπε; γιατί μεγαλοφρονείς για τον εαυτό σου; τι ελπίζεις από τη δόξα του κόσμου και τον πλούτο;

Ας πάμε, παρακαλώ, στους τάφους και ας δούμε τα εκεί μυστήρια· ας δούμε τη φύση την ανθρώπινη κατασκορπισμένη, τα κόκκαλα σαπισμένα, τα σώματα σάπια· κι αν ακόμη είσαι σοφός, σκέψου, κι αν είσαι φρόνιμος, πες μου, ποιος είναι εκεί ο βασιλιάς και ποιος ο ιδιώτης, ποιος είναι ο ευγενής και ποιος ο δούλος, ποιος ήταν ο σοφός και ποιος ο άσοφος; Που είναι εκεί η ομορφιά της νεότητας; που το χαρούμενο πρόσωπο; που τα όμορφα μάτια; που η καλοκαμωμένη μύτη; που τα φλογερά χείλη; που τα κάλλη των παρειών; που το λαμπερό μέτωπο; δεν είναι όλα σκόνη; δεν είναι όλα σκουλήκια και δυσωδία; δεν είναι όλα βρωμιά;

Σκεπτόμενοι, αδελφοί, αυτά και φέροντας στη μνήμη μας την τελευταία ημέρα, όσο ακόμη έχουμε καιρό, ας επιστρέψουμε από τον πλανεμένο δρόμο μας. Με τίμιο αίμα αγορασθήκαμε (Α΄ Πέτ. 1,2). Γι΄ αυτό ο Θεός φανερώθηκε επάνω στη γη.

Ο κριτής οδηγείται στο δικαστήριο για τους καταδικασμένους· η ζωή γεύεται θάνατο· ο πλάστης ραπίζεται από το πλάσμα· εκείνος που δεν τον βλέπουν τα σεραφείμ, φτύνεται από το δούλο, γεύεται ξύδι και χολή, κεντάται με τη λόγχη, τοποθετείται στον τάφο, και συ, πες μου, αδιαφορείς και κοιμάσαι και τα περιφρονείς, άνθρωπε, όλα αυτά; Δεν γνωρίζεις, ότι κι αν ακόμη χύσεις το αίμα σου για Εκείνον, ούτε έτσι έκαμες εκείνο που πρέπει; Και τούτο γιατί άλλο είναι το αίμα το δεσποτικό και άλλο το αίμα του δούλου. Πρόλαβε με τη μετάνοια και τη μεταστροφή την έξοδο της ψυχής, μήπως έρθει ο θάνατος και δεν καταστεί δυνατή η θεραπεία με τη μετάνοια· γιατί στη γη έχει τη δύναμη της η μετάνοια, και μόνο στον άδη αυτό δεν είναι δυνατό να συμβεί.

Ας ζητήσουμε τον Κύριο όσο έχουμε καιρό· ας κάνουμε το καλό, ώστε και από τη μέλλουσα αθάνατη γέεννα ν' απαλλαγούμε και ν' αξιωθούμε την ουράνια βασιλεία, με τη χάρη και τη φιλανθρωπία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, στον οποίο ανήκει η δόξα και η δύναμη, στους αιώνες των αιώνων.

Αμήν.

Προσευχή πριν την εξομολόγηση.

Προαιώνιε Πατήρ των οικτιρμών, και Θεέ πάσης παρακλήσεως. Εγώ, ο ταλαίπωρος, θέλοντας να εξετάσω την Συνείδησίν μου επάνω εις τας ανομίας μου, φοβούμαι κατά πολλά και τρέμω • επειδή και σου είναι τόσο φανερή η κατάσταση της ζωής μου, όπου κανένα έργο, και κανέναν συλλογισμό μου δεν ημπορεί να είναι κρυπτός εις τους οφθαλμούς σου. Όθεν σου ζητώ με όλην την ταπείνωσιν διά τους οικτιρμούς του Μονογενού σου Υιού, να μου δώσης την χάριν να γνωρίσω καλά, να μισήσω, και να διορθώσω όλα μου τα αμαρτήματα. Δος μοι, ω Πατήρ των φώτων, το Πανάγιόν σου Πνεύμα, διά να μου φέρη εις την ενθύμησιν τας αμαρτίας, όπου αλησμόνητα, και διά να παρακινήση την καρδίαν μου εις συντριβήν, και μετάνοιαν επάνω εις αυταίς, διά να τας μισήσω, και να απέχω από κάθε αμαρτίαν εις το ερχόμενον. Και Συ, Παρθένε Θεοτόκε, Μήτηρ ελέους, και καταφυγή των αμαρτωλών, συντρέφευσόν με, σε παρακαλώ, με την βοήθειάν σου εις τούτο το Κριτήριο της ευσπλαχνίας και δικαιοσύνης του Θεού, διά να γνωρίσω, να μισήσω εκ καρδίας, και να εξομολογηθώ όλες μου τας αμαρτίας. Το όμοιον και συ, ω Άγιε Άγγελε, φύλαξ της ψυχής μου, σε παρακαλώ να μου βοηθήσης εις τούτο το έργο, όπου είναι τόσο αναγκαίον δια την αιώνιον σωτηρίαν μου. Αμήν

Προσευχή μετά την εξομολόγηση.

Ευχαριστώ Σοι κατά πολλά, ω γλυκύτατε Ιησού, Λυτρωτά μου φιλανθρωπότατε, και ιατρέ πολυέλεε του ανθρωπίνου Γένους, διατί με το πολυτίμιτον Βάλαμον του ζωοποιού σου Αίματος ιάτρευσες ταις πληγαίς της Ψυχής μου, και με εκαθάρισες από την λέπραν των αμαρτιών μου.

Γνωρίζω την θείαν Σου Ευσπλαχνίαν, με την οποίαν ανέμεινες να έλθω εις μετάνοιαν, εγώ ο τρισάθλιος αμαρτωλός, εις καιρόν όπου τόσοι άλλοι δοκιμάζουν τώρα την οργήν της δικαιοσύνης Σου εις τον Άδην. Δέξαι, λοιπόν, σε παρακαλώ, Κύριέ μου, δια πρεσβειών της αειπαρθένου Σου Μητρός, και Θεοτόκου Μαρίας, και πάντων Σου των Αγίων ταύτην μου την Εξομολόγησιν και αν εστάθη ελλειπής, η ατελής εις κανένα της περιστατικόν, ας αναπληρώση εις τούτο η θεία Ευσπλαχνία Σου και φιλανθρωπία, δια μέσου της οποίας κάμε, σε παρακαλώ να είμαι τελείως συγχωρημένος, να διορθώσω τα ήθη μου, κάμνωντας καρπούς αξίους της μετανοίας, και τοιουτοτρόπως μένωντας στερεός εις το καλόν εις την παρούσαν ζωήν με την θείαν Σου χάριν, να αξιωθώ εις την άλλην να απολαύσω την Ουράνιον δόξαν Σου

ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ (Α' ΛΥΚΕΙΟΥ)
ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

Η εξομολόγηση ήταν κάτι που φοβόμουν αρχικά. Είχα καιρό να πάω και είχα άγχος τι και πως θα το πω. Τελικά, λόγω που ήταν (ο πάτερ) πολύ καλός και βοηθητικός, πήγαν όλα καλά. Μόλις βγήκα ένιωσα όμορφα σαν να ξαλάφρωσα και να μου 'φυγε ένα βάρος. Ήταν ωραία εμπειρία....

Η εξομολόγηση είναι μια ιερά τελετή που βοηθά πολύ τους πιστούς. Εγώ προσωπικά μόλις βγαίνω από τον χώρο τέλεσης αυτού του μυστηρίου, νιώθω αναζωογονημένος και απελευθερωμένος, σαν να έχει φύγει ένα βάρος από πάνω μου. Είναι ένας τρόπος που μπορεί να σε κάνει καλύτερο άνθρωπο....

Για μένα η εξομολόγηση χρειάζεται για να απαλλαχτούμε από τις αμαρτίες. Φεύγει ένα τεράστιο βάρος από την ψυχή μου κάθε φορά που εξομολογούμαι, αρκεί βέβαια να ακολουθήσω τις οδηγίες που μου δίνει ο πνευματικός μου. Κάποιοι θεωρούν την εξομολόγηση κάτι κακό και δεν ξέρω γιατί το πιστεύουν, αλλά έχουν άδικο. Ο ιερέας βοηθά πολύ σε πολλά θέματα. Υπάρχουν πράγματα που ούτε εμείς ξέραμε ότι δεν είναι σωστά, δεν ξέραμε, ότι είναι αμαρτίες. Η εξομολόγηση βοηθά να μάθουμε να καλλιεργούμε τον εαυτό μας, να τον ελέγχουμε, να προσέχουμε τις κινήσεις μας, να μην είμαστε αφελείς. Να ξέρουμε σε τι πιστεύουμε και προς τα πού κατευθυνόμαστε, ποιόν δρόμο πρέπει να ακολουθήσουμε. Είναι δύσκολο να ανοιχτούμε, αλλά όταν το κάνουμε, είναι από τα καλύτερα πράγματα που μπορούν να συμβούν.....

Πριν την εξομολόγηση είχαμε αμαρτίες, αλλά δεν νιώθαμε ότι ήμασταν αμαρτωλοί και προσωπικά πίστευα ότι δεν είχα κανένα λάθος. Βέβαια, κατά την διάρκεια της εξομολόγησης, ένιωσα λίγο άβολα και αμήχανα, καθώς ο παπάς έκανε πολλές προσωπικές ερωτήσεις και δεν ήθελα να πω οτιδήποτε έχω κάνει στην διάρκεια της προσωπικής μου ζωής. Βέβαια ο παπάς ήταν πολύ καλός και ευγενικός και προσπαθούσε να μας προσεγγίσει με καλή διάθεση. Ακόμη μας βοήθησε να

καταλάβουμε κάποια πράγματα και μας είπε διάφορες αμαρτίες, που δεν ξέραμε ότι θεωρούνταν αμαρτίες. Επίσης, ήταν αρκετά συγκινητικό για πολλά παιδιά, καθώς είναι δύσκολο να πεις όλες σου τις αμαρτίες, σε έναν θεωρητικά άγνωστο άνθρωπο. Τέλος ο παπάς μας βοήθησε πολύ και σαν εμπειρία ήταν πολύ καλή.....

Η εξομολόγηση είναι ένα από τα βασικά μυστήρια της Εκκλησίας μας και μας δίνει την δυνατότητα να μετανοούμε για άσχημες και αμαρτωλές πράξεις, τις οποίες διαπράξαμε στο παρελθόν. Ο παπάς από την πλευρά του μας συγχωρεί. Σήμερα, αφού επισκεφτήκαμε τον πάτερ Π..... και μας είπε δυο λόγια για το μυστήριο της εξομολόγησης (και γενικότερα για τα μυστήρια), στην συνέχεια κάθε παιδί ξεχωριστά πήγαινε για εξομολόγηση. Εγώ προσωπικά έχω εξομολογηθεί άλλες δυο φορές στο παρελθόν και από αυτήν μου την εμπειρία έχω να πω, ότι αφού τελειώνεις την εξομολόγηση νιώθεις μια μεγάλη ανακούφιση και ένα μεγάλο βάρος να φεύγει από πάνω σου. Νιώθεις την ψυχή σου να είναι πιο ήρεμη και γαλήνια.....

Αν και το έχω ξανακάνει αρκετές φορές, δεν ήμουν αρκετά προετοιμασμένη. Ήμουν αγχωμένη και τρομαγμένη για αυτό που θα ακολουθούσε, γιατί συνήθως δεν μου είναι εύκολο να ανοίξω την ψυχή μου σε κάποιον. Μόλις όμως μπήκα μέσα, ένα αίσθημα χαλάρωσης με κατέκλυσε και αισθάνθηκα πολύ άνετα. Οπότε, μόλις ξεκίνησα να μιλάω, συζήτησα με τον πάτερ όλους τους προβληματισμούς μου και του ανέφερα ότι πίστευα πως ήταν κακό, από αυτά που έχω κάνει ή σκεφτεί. Τα αποτελέσματα ήταν πως μόλις βγήκα έξω, ένιωσα ανάλαφρη και ανακουφισμένη.....

Μετά την εξομολόγηση ένιωσα καλύτερα γιατί έβγαλα τα κακά πράγματα που είχα κλειδώσει μέσα μου και συζητώντας τα θέματα με τον πάτερ, αντάλλαξα και απόψεις και ο ίδιος με συμβούλεψε.....

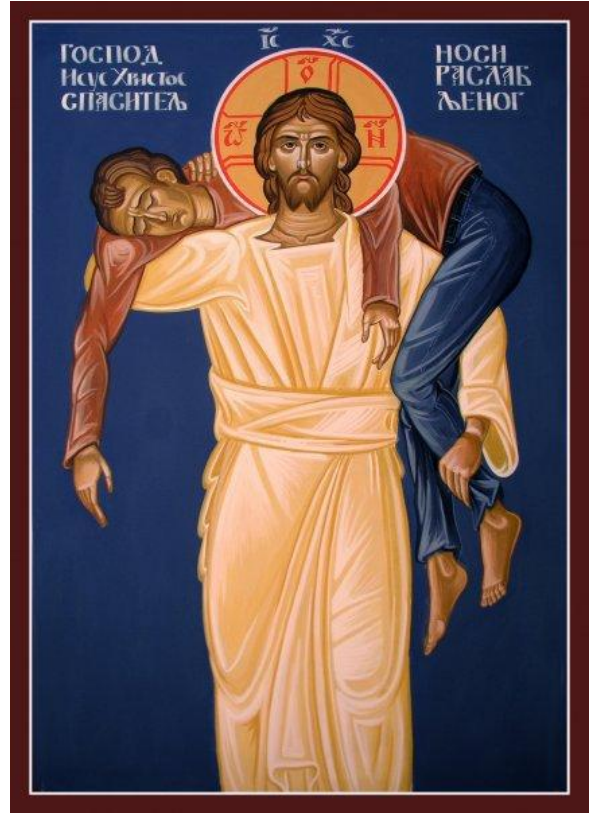
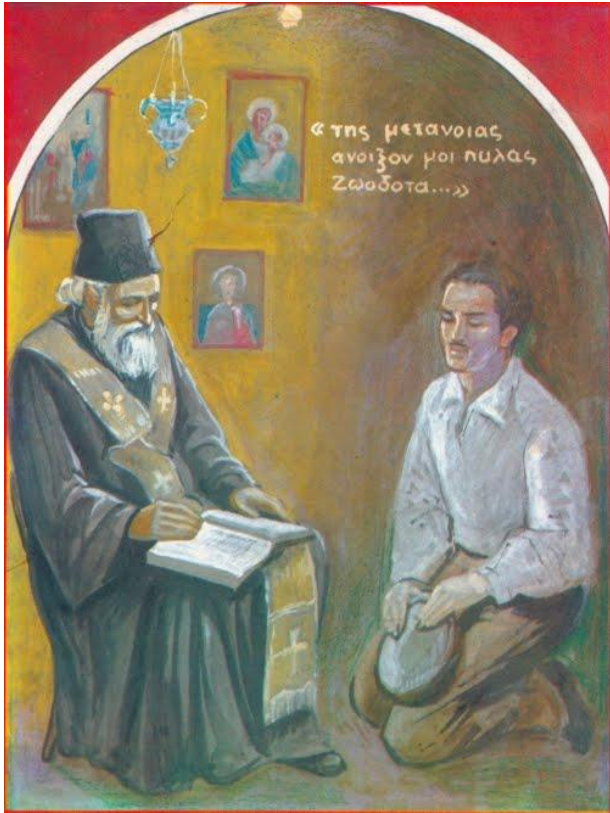
Η εξομολόγηση για μένα ήταν κάτι που δεν επιδίωκα στο παρελθόν. Σήμερα όμως, αφού επισκεφθήκαμε τον ναό του Αγίου Χριστοφόρου και μιλήσαμε με τον πάτερ Π....., ένιωσα την ανάγκη να εξομολογηθώ. Πριν μπω μέσα είχα πολύ άγχος για

το πώς θα ανοιχτώ στον ιερέα, όμως όταν μπήκα μέσα στον ιερό χώρο του εξομολογητηρίου, ένιωσα αρκετά άνετα και με την βοήθεια του πάτερ, είπα αυτά που αισθανόμουν. Βγαίνοντας όμως έξω, ένιωσα ότι ανακουφίστηκα. Αυτό το βάρος όμως, παρέμεινε ακόμα μέσα μου. Ίσως δεν είπα αυτά που πραγματικά ήθελα να πω, ίσως αυτό το βάρος να φύγει από μέσα μου με τις επόμενες εξομολογήσεις. Ο χρόνος θα το δείξει.....

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Η σωστή Μετάνοια - Εξομολόγηση

Βασικό λάθος κατά τη διάρκεια της εξομολόγησης είναι να αναφέρουμε όσα καλά έχουμε κάνει ή τι κακό δεν έχουμε κάνει.

Αυτό είναι σαν να πηγαίνουμε στον γιατρό και να του λέμε πού ΔΕΝ πονάμε. Απαραίτητα στοιχεία:

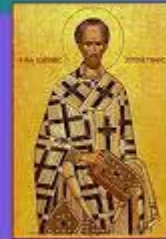
Σωστή Εξομολόγηση

Με ειλικρίνεια και συντριβή καρδιάς

ΧΩΡΙΣ ντροπή και ΧΩΡΙΣ δικαιολογίες

Με απόφαση για αλλαγή (ή τουλάχιστον για προσπάθεια)

Οι Άγιοι Πατέρες για την Εξομολόγηση

«Εξομολόγηση δεν είναι το να κατηγορούμε τον εαυτό μας ύστερα από τον έλεγχο των άλλων, αλλά πρώτοι εμείς να κατηγορήσουμε τον εαυτό μας, και να μη περιμένουμε τον έλεγχο εκ μέρους άλλων». (Γω. Χρυσόστομος)

ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ

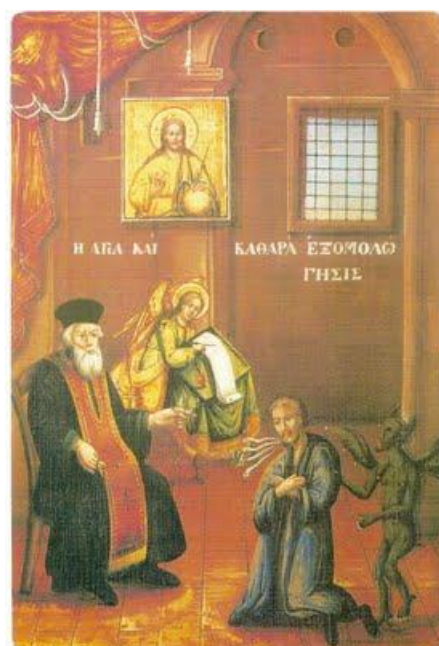
Πρόσεχε τί λές στους πνευματικούς που εξομολογείσαι.

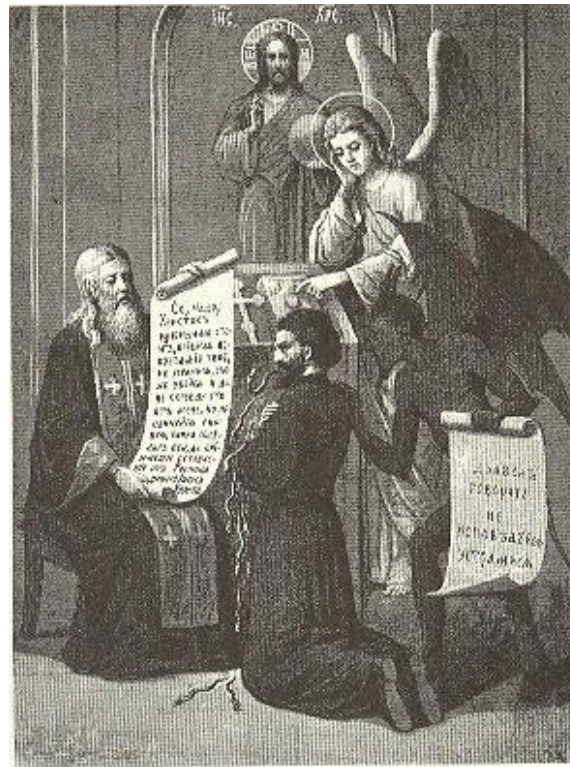
Πρέπει να είναι οι πνευματικοί πολύ διακριτικοί και έμπειροι. Νά έχουν πνεύμα Θεού, για να μπορούν να σου λύσουν τα διάφορα προβλήματά σου

ΜΗΝ ΔΙΜΕΛΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ

Ὁ ἀνεξομολόγητος ἄνθρωπος εἶναι ὅμοιος μέ ἕνα ἀβάπτιστον καί εἶναι ἀδύνατον νά σωθῆ. Καί ἀνίσως ἕνας ὅπου ἀπέθανεν εἰάν μὲν καί ἐπρόφθασεν καί ἐξωμολογήθῃ, καί ἄς μὴ κοινώνησεν, εἶναι ἐλπίδα εἰς αὐτόν. Ἐάν δέ καί δέν ἐξωμολογήθῃ, ἄς κοινωνῆσται ὅσες φορές θέλει, τίποτε δέν ὠφελεῖται, μάλιστα βλάπτεται, ἐπειδή καί κοινωνεῖ ἀνάξια καί ἀλοίμων εἰς αὐτόν. Πρῶτον πρέπει νά γίνεταί ἡ ἐξομολόγησις, ἔπειτα ἡ ἁγία Κοινωνία. Πρῶτον νά πλύνωμεν καί νά καθαρίσωμεν τό ἄγγειον καί ὕστερα νά βάλωμεν τό πολύτιμον πρᾶγμα μέσα.

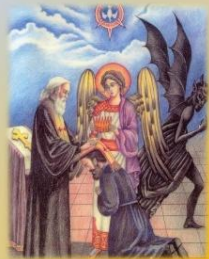
Διχαχῆς ἁγίου Κοσμά τοῦ Διτωλοῦ

Πώς πρέπει να εξομολογούμαι;

- Όταν προετοιμάζεσαι για εξομολόγηση, ζήτη από το Θεό να σου δώσει φώτιση και ταπείνωση, ώστε να μπορέσεις να δεις όλες τις αμαρτίες σου. Όταν πας για εξομολόγηση θα πεις όλες τις αμαρτίες σου, χωρίς να κρύβεις το παραμικρό, όπως δεν κρύβεις από το γιατρό τις πληγές σου, ή την αρρώστια σου, επειδή ντρέπεσαι!
- Και τι γίνεται αν ο πνευματικός φανερώσει μια αμαρτία μου;
- Η εκκλησία δεν δίνει αυτό το χάρισμα σε όλους τους ιερείς, αλλά μόνον σε εκείνους που είναι ικανοί να αντεπεξέλθουν στο δύσκολο έργο της εξομολόγησης.

Προσευχή και περισυλλογή

- **Εξομολόγηση στον Θεό για τις αμαρτίες μας, μεγάλες και μικρές, εν αγνοία ή συνειδητές.**
- **Ευχαριστία στον Θεό ο οποίος εν Χριστώ Ιησού μας συγχωρεί τις αμαρτίες και μας λυτρώνει από τη δύναμή τους.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

- episkopisyrou.gr/wp-content/uploads/5/03/exomologisi.pdf
- oodegr.co/oode/psychotherap/amartia.htm
- <https://wikipedia.org/wiki/Συγχωροχάρτι>
- www.orthmad.gr/node/85
- www.egolpion.com.
- www.agioritikovima.gr/perizois/item/36390-τα-κριτήρια-για-την-επιλογή-του-πνευματικού
- <https://el.m.wikipedia.org/wiki/Αμαρτία>
- www.egolpion.com/peri_metanoias.el.aspx
- Από το βιβλίο "Λατρευτικό εγχειρίδιο" (Ιω. Κ', 22-23)
- Orthodoxnews.gr
- Panagiamegalohari.gr
- <http://ebooks.edu.gr>
- <http://aktines.blogspot.gr>
- <http://www.agioritikovima.gr>